& non dilectam, dilectam: & non miſericordiam conſecutam, miſericordiam conſecutam: & erit in loco ubi dictum eſt: Non plebs mea vos, ibi vocabuntur filij Dei vivi. Idem 1. *Petr.* 2. 10. Similiter in Apocalypſi, ut vidimus. n. 37. *Etiam, Amen*: & ſine voce originaria Pſalm. 88. 53. 105. 48. *Fiat, fiat.* Hebr. *Amen, amen: Amen, Alleluia*: iuxta Horat. de *Arte*, v. 133.

Horat.

Nec verbum verbo curabit redere fidus
Interpres.

40 His igitur brevi ſcit lector, cur huiuſmodi varietas interpretationis in Vulgato; quam etiam ſignavit Cicero 3. de *Finib.* inquiens: *Nec tamen exprimi verbum è verbo neceſſe erit; ut interpretes indiſerti ſolent, cùm ſit verbum quod idem declarat, magis minuſve uſitatum. Equidem ſoleo etiam quod uno Græci, ſi aliter non poſſum, idem pluribus verbis exponere: & tamen puto concedi nobis oportere; ut Græco verbo utamur.* Ita Hieronymus in Eccleſia Doctor Maximus effundens ſapientiæ lumen ic obſcuritate myſteriosà Scripturarum: igitur illo duce ſtudioſi obviam invenient veritatem, ſine periculo, ſi fortè attrectent. Sat de parergis in principalem Tautologiam; cuius verſiones in expoſitione exparſæ. *Voce mea ad Dominum clamavi.* Caietan. *Voce mea ad Dominum vocabo.* Maluend. *Voce mea ad Deum clamabo.* Nebienſ. *Audi vocem invocantis.* Chald. *Accipe orationem meam invocantis.* Arabic. *Elevavi ad ipſum ſupplicationem meam.* Hieronym. *Exclamavi.* Perſic. *Vox mea ad Deum.* Apollodor. *Noſter clamor Regi.* Ætiop. *Revelavi vocem meam Domino.* Cruc. *Invocavi voce lamentabili.* Accedamus ergo vocibus ad thronum gratiæ, ut Numine audiente, miſericordiam invenire poſsimus.

Cicer. — *Verſiones.*

ADINATON EXEGETICUM.

Apilog. ex curſ.

1. *Voce mea ad Dominum.* An aliter? & felicius, ſi fit corde. Ex operibus intra clauſtra, vocatio cognoſcitur falſa, aut vera: non enim veniunt ad Dominum veritate; qui venerint tantùm voce.

2. *Voce mea ad Dominum clamavi, & exaudivit me.* Oratio decora: quæ quidem à Domino exaudita, non quia à voce clamor; ſed quia facta *voce mea*: quo indicatur affectio orantis, in fructum optabilem orationis: igitur in orationem non orat, qui voce dumtaxàt clamat.

3. *Voce mea ad Dominum clamavi.* Quorsùm ſi voce, *Mea*? Quippe clamabat ad Dominum, eius prædicans præceptum. Haud exaudiretur à populo, ſi modò à ſola voce eſſet ſermo: equidem hic vocem dumtaxàt audit virtutis; quæ eſt in vita prædicantis.

4. *Voce mea ad Dominum clamavi?* tantùm à Domino auditus, quia clamor ex voce eius. Eſt diſcrimen inter vocem hominis, & Domini vocem. Illa habet virtutem vocis: hæc autem vocem virtutis: equidem vox eius ad univerſos extenditur, etiam dum ſingulis loquitur.

5. *Voce mea ad Dominum clamavi, & exaudivit me.* Iuxta vocis excellentiam, eſt clamor vocis in gratiam. Voce clamatur, & exauditur. Eſt alius nobilior clamor, & orationis ſingularis honor; igitur exauditur promptè Scholaſtica à Numine; dum clamaret ſine voce.

6. *Voce mea ad Dominum clamavi.* Unde niſi ex voce clamor, ut poſsit à Domino exaudiri cordis, amore flagrantis, dolor? Eſt alia ex amore lingua, qua clamant, audito Domino, corda; in vocem laudis, laudis vocibus auditis; & gaudium vox ſine voce demonſtrat: diciturque, quòd vox clamat; quippe quàm cor Auguſtini motibus clamat, pro voce.

7. *Voce mea ad Dominum clamavi, & exaudivit me.* Claret, quando in ſalutatione Angelica, à Virgine oratio audita, & non exaudita. Exauditur vox clamantis, & non tantùm clamor vocis: clamantiſque vox auditur, dum voce & corde roſis Virgo coronatur; quoniam qui non devotè cum floſculis clamat Virgini; non ſalutat, verùm clamat ſine voce: equidem ab ipſa exaudiri nequit, quod etiam vocem in clamore non habet.

8. *Voce mea ad Dominum clamavi.* Ita dum vallatur hoſte? In militia eſt clamor certaminis, & vox cordis. Utrumque tenet Raymundus, dum ab illo fauſtè ducitur exercitus; ex quo utriuſque militiæ ſplendor: voxque exprimitur ſingillatim atque clamor; quia ex orationis voce, & ardentiſsimo pectore, audiebatur in Regia clamor victoriæ.

DIDAS-

DIDASCALIA PRIMA.

Æternæ felicitatis periculum, in ſtatu perfectionis pigritia Religioſorum.

1 CUI nihil conſtat, nihil diu placet; ſed ſemper deſipit, & animo fluctuat, quia mens vel in placitis non conſtat.

Ovid.

Artibus innumeris mens oppugnatur amantum;
Ut lapis æquoris undique pulſus aquis.

Accinit Ovidius, 2. de *Remed.* v. 295. Quid placidius & electum à Monachis, quàm ut audiant in choro vocem laudis? Verùm quid? Qui recedunt, deſipiunt, & animo fluctuant quia propoſita non conſtant: tuncque conſtat in proprium damnum, vivere in inſtitutis extra propoſitum: vel numquàm habuiſſe; ſed quod habebant in corde, modò apparere. Modò videtur fluctuatio mentium, & intuitus vocationum deauratarum. Modò cadunt, quia accedentes receſſerunt: igitur ſi eſſet vera in religionem vocatio; floreret ſanè vocationis perfectio. Non poteſt iacere, qui venit ſurgere. *Poſſunt* (ut canit Manil. 1. *Aſtron.* cap. 6. v. ult.)

Unde cognoſcatur in Monacho vera vocatio?

Manil.

Nec cadere in terram pendentia ſidera cælo.

Unde patet ex elevatione caſus, quando à cœlo fit receſſus.

2 Leges contra datam à Deo; *Exod.* 13. 13. invenerunt Rabbini, ubi Synagogà dignati, in qua etiam Sacerdotes dignitatis nomine; de quibus Ioann. Saubert. de *Sacerd. Hebr.* cap. 26. infit: *In ſacra dignitate inter ipſos exigua habetur ratio. Talis quippe ratione ſacerdotij ſui brutorum animalium primogenita tenetur educare & alere, donec unumquodque moriatur: ita tamen ut ad ipſum nihil inde uſufructus.* Planè brutorum animalium, quibus commiſſa cura; ſtolidi pluſquàm bruta animalia: etenim totius intelligentiæ infatuatio, alere bruta animalia ſine fructu. Quæ munda debent in ſacrificium offerri, quin expectentur mori: equidem patet evacuatio mentis, titulo ficto pietatis; quòd ſacerdotes bruta expenſis publicis alerent, & dumtaxàt ut comederent. Illorum offeri munus, qua de cauſa addicti, atque mancipati tempio: expectatà morte, vivunt ſanè ſine fructu. Educantur ſed in vanum, cùm fugerint in munere ſacrificium: deſipiente ſacerdote, ſi permittit animalia ſic inutiliter vivere: quandoquidem educantis ſumma fatuitas, quòd deſtinati ſacris educentur in paleas: ſimulque vivant, ut vivant ineptè, fruges conſumere nati. Vivunt ſacerdotis permiſſu, quin ſerviant ſacris, ſed genio; abolito religionis inſtituto, cuius obſequium, oferre iurè animalia in ſacrificium. Nihil inde uſufructus ex tot expenſis, cùm poſſent expenſæ iuſtis reſpondere votis; in quo gravamen Monaſteriorum ſignatur, cum huiuſmodi animalibus illorum cenſus inſumitur: igitur onerosa, quouſque moriantur, animalium educatio; quoniam tametſi animalia, dicata Deo. Vernaculè: *Es rara intolerable penſion, que animales ſin provecho los deba el Santuario ſuſtentar, por dedicados ſin dedicacion à Dios.* Quiſnam in ſacris illorum uſus, potiùs abuſus; quàm extrà tantùm telluris inutile pondus?

Saubert. — *Unde falſa.* — *Vera, et falſa ex propoſito.*

3 Facile ex pondere effugium: hæccine illuſtria animalia vel in ſacrificium, vel extra templum. Ridicula vox, *Vivant animalia Dei.* Dei enim niſi titulo non ſunt: etenim eorum nulla in religionem forma, quorum cogitationes ſine intellectu ſolummodo diriguntur in paſcua; quæcumque autem naturaliter, tamquàm muta animalia norunt; in his corrumpuntur. Lex ſanè divina, quòd primogenitus aſini ove mutetur, vel interficiatur: minimè (quia templi, uſque ad mortem non frugi) ſervetur frugi. Videſis in idem propoſitum dicta, *Tom. 6. T. 4. D. 1. n. 11. & T. 5. D. 4. n. 4.* Taxat & meritò plorat Carol. Scribani. *Quàm ex his gravia damna Religionibus* (ait in *Medico Religioſ.* lib 1. cap. 21.) *ignorare nemo poteſt. Nocitura fœcundiùs ſerpunt, altas radices mittunt. Sævitia eſt, admittere aut detinere Religioni noxium; cùm in univerſi corporis vergat interitum: pluſque unius ſæpe improbitas nocumenti damnique dare conſueverit; quàm plurimorum probitas emolumenti.* Amandentur: aliter opus ſine opere futile,

Qui inutilis, nō utilis Monaſteriis. — Exod. 13. 13. — Scriban. — *Quantū gravamen.*

Et Chriſti nomen inane.

Tertull.

Ut ſuccinit Tertullian. 1. *Adverſus Marcion.* cap. 5. Tollantur lapides contaminati

1. Machab. 4. 45.

in locum immundum; ne alijs ſint in offendiculum: illis enim aptus locus, unde cæteri fugiunt. Non enim Chriſto bonus odor ſunt, quorum contaminatum morum corruptela cor. Dicat Ethnicus, ut ex illo innoteſcat quantus morbus.

Inutiliū qualis occupatio in Monaſterio?

Senec.

4 *Inconſultus illis vanuſque curſus eſt* (inquit Seneca de *Tranquill.* cap. 12.) *qualis formicis, quæ in ſummum cacumen, deinde in imum inanes aguntur. Vitam agunt, quorum non immeritò quis inquietam inertiam dixerit. Quaſi ad incendium currentium miſereberis: uſqueadeo impellunt obvios, & ſe alioſque præcipitant. Deinde domum cum ſupervacua redeuntes laſſitudine, iurant neſciſſe ſeipſos, quare exierint, ubi fuerint; poſtremo die erraturi per eadem illa veſtigia. Ex hoc malo dependet illud teterrimum vitium* (regeram T. 6. D. 3. n. 10.) *auſcultatio, & publicorum, ſecretorumque inquiſitio, & multarum rerum ſcientia, quæ nec tutò narrantur, nec tutò audiuntur.* Ibi, ſi ibi, & non ubique; ut ait Plautus, in *Milit.* Act. 2. Scen. 4. v. 16.

Plaut.

Oculi plus vident, quàm quod vident.

Hic eſt fructus brutorum animalium in Sanctuario. Hoc opus eorum coram illo: & uſque in mortem nutrienda? Sunt profectò onerum onera. Iuvamen Cyrenæi Simonis obijcitur, ut crux portetur, dum tollitur. *Angariaverunt, ut tolleret crucem.* Ad crucem invitarunt: Renuit. Pretium & lucrum propoſuerunt: Annuit. Non venit ille in laborem: *invenerunt* quæſtu ad crucem; patuitque in onus, dum videbatur miſericors: etenim dumtaxàt vivunt oneri, qui veniunt vivere & paſci: non enim è cruce portarent quid, ni quid portarent: veniunt, ut premio comedere poſſint, & ſpecie tantùm iuvaminis, uti bruta animantia cibentur ad horam mortis. Felicitas eſſet, ſi imitatores lucri & laboris Simonis, eſſent in auxilium angariati: poſſent dimitti, nec eſſent in incommodum poſt datum pretium: igitur crucem non portant, ſed ſpecie ſubſidij ſunt gravamen & Monaſterijs, & portantibus Crucem. Noſtrates: *Los que vienen por comer, no vienen à trabajar: ſino à cargar à las Comunidades, y à los que llevan las Cruzes.* Ad colores fucos faciunt, fucique ſunt inter apes, in tolerantiam laborum.

Matth. 27. 32.

Specie iuvaminis, maius in pendere pondus.

5 Taxet iterùm Seneca, d. *cap.* 2. Contemplentur quorum intereſt. *Intelliges* (præmittit) *quanto minus negotij habeas cum faſtidio tui; quàm hi quos ad profeſſionem ſpecioſam alligatos, & ſub ingenti titulo laborantes, in ſua ſimulatione pudor magis quàm voluntas tenet. Omnes in eadem cauſa ſunt, & qui levitate vexantur, ac tædio aſſiduàque mutatione propoſiti; quibus ſemper magis placet quod reliquerunt: & illi qui marcent & oſcitant. Adijce illos qui non aliter quam quibus difficilis ſomnus eſt, verſant ſe, & hoc atque illo modo componunt, donec quietem laſſitudine inveniant, ſtatum vitæ ſuæ formando ſubinde, & in eo noviſſimè manent, in quo illos non mutandi odium, ſed ſenectus ad novandum pigra deprehendit. Adijce & illos, qui non inconſtantiæ vitio parùm leves ſunt, ſed inertiâ. Vivunt non quomodò volunt; ſed quomodò cœperunt.* Stulti ſunt: *Ut luna* mutantur. Creſcunt, ut decreſcant; decreſcunt, ut evaneant; evaneſcunt, ut luceant; lucent, ut cadant; cadunt, ut ſurgant; accedentes & recedentes à Sole ſplendido vel pallido vocationis in religionem, iuxta pectoris æſtum vel frigiditatem. *Duplicatum hunc modum legitimam inſaniam facere* (ait Plin. *lib.* 21. *cap.* 31.) *quicquid adijciatur ponderi, repræſentari mortem. Hoc eſt venenum.* Patet virus, dum placet vivere inſanos: cæterùm legitima dementia, morte in oppoſitis operationibus obvia: etenim penitùs evacuat rationis iudicium, inſaniâ in mortem non cognoſcere venenum. *Mirâ oblivione innocentiæ*: ſubdit Plinius. *Mirâ innocentiâ oblivionis*: hic Delecampius. Hic eſt in inſaniam legitimam venenum, vel præſtans alexipharmacum: ſiquidem in oblivione mundi per vocationem conſervatur innocentia: in oblivione innocentiæ, mundi floreſcit memoria, ſimulque ad mortem inſania; quippequàm moriuntur & morientur ſine cerebro, quibus contigerit vocationis oblivio.

Variæ in otium & deſidiam propenſiones.

Eccli. 27. 12.

Plin.

Carent cerebro, quibus cationis oblivio.

6 *Solicitudine non pigri*: ait Paulus. Literaliter exponemus, *Tautolog.* 9. à 37. modò in propoſitum Didaſcaliæ. Debent Monachi laborare ſub titulo ingenti, addicti & votis ſpecioſæ profeſſionis; in qua debet eſſe pigritiæ pudor, ne cadat vocationis ſplendor; verùm inertiâ introducitur levitas, & refrigeſcit voluntas, in derelicta corde pravè reſpiciente, cum aſſidua propoſiti mutatione: unde in profeſſione pigri, qui pridem ſoliciti de ſtatus felicitate; quippe (cum non venirent in perfectionem ſtatus, ſed in commoda quæſtus) marcent & oſcitant; habentes titulo unde paſcantur & vivant: verùm in

Rom. 12. 11.

Illorum pernicioſa relaxatio.

in ſpecioſæ profeſſionis acta, tamquàm animalia bruta, quæ debent ali, quouſque cadant morte. Non eſt timor Dei ante oculos eorum, ut Dei reſpiciant iudicium, & profeſſionis inſtituta, ut aſcendant in potiora. Sic viventes ſtant, quaſi eſſet vita perfecta vivere ſic. Vivunt, non quomodò volunt, ſed quemadmodùm cœperunt: & cum placeat pigritia in ſolicitudinis beatitudinis otia; dumtaxàt vivunt ſoliciti de pigritia, & ſereniſſimâ pace, quaſi innocentiâ ſervatâ ex oblivione innocentiæ. Sic enim, ut inquit Tertullian. *Carmen.* 1. *Adverſus Marcion.* v. 1.

Tertull.

Seductos homines ſpe poſtquàm cepit inani Impietas profunda mali.

7 Audias ex Stoico quid dicant in inertiæ fomitem, ut ſtatus perfecti excutiant ſolicitudinem. *Nimis magna & dura præcipitis: nos homunciones ſumus: omnia nobis negare non poſſumus. Dolebimus, ſed parùm: concupiſcemus, ſed temperatè: iraſcemur, ſed placabimur. Scis, quare non poſſumus iſta? Quia nos poſſe, non credimus. Imò aliud eſt in re. Vitia noſtra, quia amamus, defendimus; & malumus excuſare, quàm excutere.* Ita *Epiſt.* 117. In barathrum devenitur oblivione vocationis, introductâ peſte ingratitudinis; quin novum ſit oblivio innocentiæ, cum oblivione divinæ collatæ gratiæ; qua cùm è ſæculo veniſſent in clauſtrum, eius oblivione paulatim revertuntur in ſæculum. *Perit* (inſit Bernard. in *Cantic.* ſerm. 51. n. 7.) *quod donatur ingrato. Ingratitudo inimica eſt animæ, exinanitio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus urens, ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluenta gratiæ.* Hinc paulatim pigri deſcendunt, atque virtutum ſteriles fiunt. Inter beſtias obijcitur Danieli, *prima quaſi leæna, & alas habebat.* Cur non leo, ſed leæna exponitur in imperij ſymbolum, ubi magnum in orbe præſignatur imperium? Quia eſtò magnum, proculdubiò defecturum. *Beſtia ſublata eſt de terra.* Cæterùm quare ſublata? Quæ in tantæ potentiæ exterminium, eſt origo præcipitationis Religioſorum tepentium. *Ariſtoteles tradit* (ait Plin. *lib.* 8. *cap.* 16. & Raviſ. Textor. 7. *Officin.* cap. 27.) *leænam primo fœtu parere quinque catulos, ac per annos ſingulos uno minus: ab uno ſterileſcere.* En inertiæ Monachorum ſenſim in pravitatem uſus, dum tempore langueſcit vocationis felix æſtus. Meritum exinanitur, virtus diſpergitur, fervor enervatur, flamma cordis penè extinguitur; quia gratia minor, ubi oblivio gratiæ maior: Conferunturque leænæ, qui pauliſper præ pigritia recedunt à perfectione; quoniam conceptus in religione fœtus, ſemper ad minus; donec præ tepore parturientium, ſine fœcunditate redigantur in nihilum.

Senec.

Relaxationis excuſatio.

Bernard. Quid ſit ingratitudo?

Daniel. 7. 4.

Conditio leænæ.

Plin.

Huic ſimiles, qui religione deſides.

8 Aptemus magis viſionem, ut infelices, ne ſint, videant ſterilitatem. E ſæculo (ubi homo beſtia) translatus eſt in clauſtra, quò qui cupiditatibus quadrupes, ſtaret in pedes: qua de cauſa ei cor hominis datum eſt, quoniam homo in ſæculo, hominis non habet cor; ſed ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus: quo ut volaret virtutibus, ubi æterna felicitas; tamquàm ſingum imperij dederunt alas. *Super pedes quaſi homo ſtetit, & cor hominis datum eſt ei, & alas habebat.* Volavit! Imò cecidit: alæ eius avulſæ ſunt: hominis non habet cor: igitur in ſtatus perfectione, corruptelæ ſequens formam; converſus eſt, uti venerat, in beſtiam: manetque in clauſtro, peiùs quàm eſſet in ſæculo. Erat ab hoc ſegregatus, quaſi leæna, ſemper tendens in minora; cum ius eſſet propter ſtatus fœcunditatem, tendere nonnumquàm in ampliorem perfectionem: illeque meritò tollitur, ac de throno proijcitur; quoniam paulatim datam gratiam oblivifcens (quotidiè peior) ad pondus inventus eſt minus habens. Appoſitè Tacitus in *Agricol.* cap. 30. *Ut corpora* (inquit) *lentè augeſcunt, citò extinguuntur; ſic ingenia ſtudiaque oppreſſeris faciliùs, quam revocaveris: ſubit quippe etiam ipſius inertiæ dulcedo: & inviſa primò deſidia, poſtremò amatur.* Haud aliter in Monachis tepidà vocationis flamma, atque ſevera intra clauſtra diſciplinâ. Difficilius eorum ſtudia, & ingenia revocantur, quàm opprimuntur, ubi ducuntur, & ſeducuntur dulcedine otioſitatis; qua quotidie ſunt ita peiores, ut leænæ adinſtar minori fœtu permaneant, & donec ſterileſcant.

Ibid.

Unde peiores in clauſtro, quàm in foro.

Tacit.

Deſidia priùs inviſa, poſt amata.

9 Periculi Corinthios admonet Paulus. *Adiuvantes* (ait) *exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Adiuvantes in gratiæ cognitionem, qua flagret ignitum cor; in eum qui vos de tenebris vocavit in admirabile lumen ſuum; & nos reconciliavit ſibi per Chriſtum, & dedit nobis miniſterium reconciliationis. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino; & qui longè, iam feliciter propè cœlo. Hæc eſt gratia, ut qui eratis

2. Cor. 6. 1.

Et Dei gratia in vanũ recepta.

extrà, eſſetis intrà per ſingulare donum reconciliationis: unde *exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Quid eſt gratiam in vanum accipere, ut aſtruatur opus gratiæ? Habere, & non habere: aptiùs, non habere, ſed habuiſſe: etenim cùm ex uſu comprobetur, quòd habeatur; ſi collatam in virtutes non exercent, accipiunt gratiam, quaſi non accepiſſent. Gratia eſt fœcunda virtutibus, nonnumquàmque procedit ulteriùs: multa in animæ fructus concipit, ut plura concipiat: illamque in damnum evacuat; qui ſine operum obſequio, gratiam demonſtrat ſterilem ſine fructu. Gratia vocationis eſt, quæ evaneſcit per pigritiam, & cuius fœcunditas enervatur per inertiam; quia ſemel dulcedine otioſitatis guſtatâ, ſunt in virtutem irrevocabilia ſtudia: cavetque Paulus, ne in vacuitatem gratiæ, virtutum vocationis aufugiat uſus; quippe totum in ſtatu perfectionis omninò vanum, ſine exercitio virtutum: ſtant enim in gratia vocationis otioſi, quaſi ad perfectionem vocatione non vocati.

2. Cor. 9. 8.

10 Ulterius. Gratiam igitur accepiſtis, ut *abundetis in omne opus bonum.* Ecce conceptionis fœtus. In omne opus bonum cum abundantia; quia non virtutis obſequia, ni quotidie ſint maiora: & in gratia vocationis opus virtutis non eſt, ſi in opere non eſt plus: ſterileſcitque gratia, ubi in bonum opus intercedit inertia; quippequam fœcundæ in fœtus vocationis non eſt fructus, ubi in gratia non eſt opus. Hæc infelicitas fletur in Monachis pigris, oblivione vocationis; qui gratiam acceperunt non in otium, non in vanum; ſed in omne opus bonum, ut illis vocationem faciant certam (aliter dubiam) oſtendentes operibus fœcundiſsimam gratiam: quæ quidem opera ut ſint fœcunda, non ſolùm in bono, in omni, ſed etiam cum abundantia; quippe ratione ſtatus procedere debent ultrà: patetque gratiam accepiſſe in vanum, per pigritudinis otium; quoniam cum nullus ſit fructus, nullus fœtus, nullum opus in ſtatu perfectionis, tota fœcunditas gratiæ infeliciter vacua patet ſterilis. Ut abundetis in omne opus bonum, datur in gloriam gratiæ auxiliatricis certamen. *Ut impleamini in omnem plenitudinem.* Videte, *ne in vanum gratiam Dei recipiatis.* Melius vobis, in perfectionem non vocari, quàm poſt acceptam obliviſci vocationem. Elucet unde gratiæ fœcunditas & ſterilitas: hæc ſine vocationis operibus; illa ex perfectionis fructibus; cùm ius ſit Monachis non ſolùm aſpirare in perfecta, ſed in potiora ut in plenitudinem omnem de cœlo impleantur, & in omne bonum abundanter operentur. In hoc vocati, in hoc admiſsi, hoc profeſsi: verùm tempore & deſidiâ, fœcunditas ſumma effœta, ſtatu miſerabili, in ſtatu feliciore: ſiquidem tempore mortis (quia pigrè in vita) gratiæ inveniunt vacuitatem, qui habere debebant perfectionis plenitudinem.

Ubi ex gratia non eſt opus, non eſt fructus.

Epheſ. 3. 19.

Miſerũ, videre vacuos.

11 Innuit corruptelæ originem Anſelmus in præf. textum. *Gratia Dei* (inquit) *eſt remiſsio peccatorum: ne per deſidiam, in vacuum recepiſſe inveniamini. Fit vacua, quia per eam nec remiſsionem peccatorum, nec aliquam gratiam conſequantur.* Præfigitur Monachorum ſtatus; & in ſtatu perfecto perfectionis abuſus: equidem ſi in remiſsionem peccatorum è ſæculo veniunt; pigritiâ ſtatus peiores quam in ſæculo vivunt (in vanum accipientes animam, dum gratiæ proſternunt formam, extra inſtitutum viventes iuxta leges voluptatis; fallentes ſeipſos, quaſi aliquid eſſet regularis habitus, & non opus in inſigne virtutis) iacentque digni commiſerationis; quippequàm ſublimem gratiam acceperunt in vanum, cùm per illam adepturi remiſsionem peccatorum. Quænam peccatorum cogitabitur remiſſio, ſi videntur maiora, quàm quæ facerent in ſæculo, illuſis pœnis ex fiducia impunitatis? Hic ſtatus abuſus: iura videamus ſtatus. *Gratia vacua* (dicit Anſelmus) *quia per illam nec aliquam conſequantur gratiam.* Quæ enim gratia conſequenda, ſi iam habita? Quam per gratiam profeſſionis debent conſequi, & quotidie in altiorem ſuſpirare. Non ſat illis, eſſe benè: in bono ſtare, non ſat; quippe in ſtatus perfectionem, bona ad plura plus & plus. Si non ultra, ex gratia non acquiritur gratia: ſed accipitur ſterilitate in vanum; quoniam nullam habet fructum, & gratia nulla, ſi vacua. Ut acquirantur ex virtutibus virtutes, lata gratia vocationis (quo intuitu Paulus, in Dei obſequium, cùm plus ultrà, adderet plus; dicit: *Gratia eius in me vacua non fuit*; quæ vacua ſtaret, niſi ulterius procederet) vocatio in perfectiorem dignitatem, atque dignitatis conditionem impulit mentem; ut ſurſùm eſſent corda, quia ſurſùm tendit vocationis flamma, virtute parturiente virtutem: minimèque in perfectionis ſtatu nanciſcuntur perfectionem; quippe foventes in deterius pigritiam, gratia vocationis nullam parturivit gratiam: etenim ſteriles in fœcunditate mirâ radicis ad fructum, ſemina gratiæ acceperunt in vanum. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, animales, ſpiritum non habentes: convivantes ſine timore, ſemetipſos paſcentes. *Arbores autumnales, bis emortuæ, eradicatæ.* Arbores autumnales, pro tempore marceſcentes, in tempore ſine folijs: equidem cùm corruperint fructum; perfrictâ fronte deſpiciunt etiam ſanctum ſæculare. *Bis emortuæ*: ſemel in ſæculo, denuò in clauſtro: igitur cùm nullum in vitam vitæ demonſtretur opus; apparent in ea deteriores ſæcularibus. *Eradicatæ.* Peius, ubi ſublimis perfectionis urget ſtatus. Arbor eradicata non reviviſcit, non repullùlat. Miſerandum, quòd hos tale fatum maneat: etenim ſi per gratiam de ſæculo tranſlati ad Monaſterij vitam, & in vita Monaſtica conterunt gratiam; uti arbores eradicatæ manebunt, quoniam numquàm ad gratiam pœnitentià reviviſcunt. At hoc infrà, à n. 22.

Anſelm.

Queis oportebat eſſe plenos.

Idem.

Gratia non fœcunda, vacua.

1. Cor. 15. 10.

Imò nulla.

Iudæ, à 12.

Pigri quare arbores eradicatæ.

12 *In plumbi natura molliti* (infit Doctor Duxque N. *Regul. Sanct.* cap. 1. de quo etiam diximus, *Tautolog.* 1. *D.* 1. *à n.* 4.) *adhuc operibus ſervantes ſæculo fidem, mentiri Deo per tonſuram noſcuntur.* Inquinatæ ſunt viæ illorum in omni tempore: & cùm cœperint per deſidiam in mollitiem declinare; quotidiè in peius, quin poſsint niſi in mortem perferre fructus. Genius horum cum futuræ relaxationis ſpecimine, delineatur in fœmina concipiente: igitur ex tyrocinio, bona aut mala præſignatur inclinatio. A conceptu decimo die, *dolores capitis* (refert Plin. *lib. 7. cap. 6.*) *oculorum vertigines, tenebræque: faſtidium cibi, redundantia ſtomachi* (Dalecamp. *Nauſea.*) *oſcitatio quidem in enixu, lethalis eſt.* Iam ad mores, quæ videntur in phyſicis. Veniunt ad Monaſterium qui veniunt, ut veniant. Vitam cœleſtem, in æternam, concipiunt. Fructificant? Nonnulli leænæ adinſtar, donec ſteriliſcant. Nonnulli arbores autumnales infructuoſæ, antequàm radices mittant, eradicatæ; quippe non habent humorem, ſervantes ſæculo fidem: equidem brevì, interſunt dolores capitis, oculorum vertigines, novæ lucis tenebræ, faſtidium cibi, redundantia ſtomachi; atque nauſea in quælibet Religionis exercitia. Felicitatem concipiunt? Quid ad illam pepererunt? Oſcitant, hiant, ut halitu vel muſcas attrahant, vel ſpuant; quaſi ſine niſu poſsint parere, quæ ſtultè conceperunt gravi corde: moriunturque ſine fructu; quippe oſcitarunt in partu. In niſu oſcitatio lethalis. Velle ferre fructum, ſignum eſt mortis? Sanè. Non eſt parere, ſed parere velle, & per oſcitantiam viribus minimè poſſe. Pigritia fructum non fert: pigriſque in fructum proponitur dira mors; quia illos in opus urgere, proculdubiò eſt morti tradere. Dialecto noſtra: *Obligarlos à los religioſos exercicios, es matarlos.*

S. Bened.

Ad inſtar fœminæ cõcipienti.

Plin.

Opus relaxationis unde, & quò?

Exod. 13. 15.

13 *Venerunt filij uſque ad partum, & virtus non eſt pariendi*: dixit Ezechias Evangelico Vati, ex magna tribulatione. Dat natura facultatem ut luci conſtet, quod virtute concepit: verùm pigritia poſt conceptionis facultatem, fructum adducit in tenebras & non in lucem. Intereſt in operationem oſcitatio, ut careat fructu: parere cupiunt, ſed non poſſunt: etenim per continuam in partum oſcitationem; parturiendi concepta, nullam habent facultatem. Ad inſueta timent; fructificare non valent; quia cùm virtus neceſſaria in facultatem pariendi, parere numquàm poſſunt ſine virtute. Diſcrimen flagrantis vocationis & frigidæ, per operationem, & omiſsionem fructus ab illa concepti; exponit præfatus Vates, de ſe atque ſequacibus dicens: *Concepimus & quaſi parturivimus, & peperimus*: ſed quid? *ſpiritum.* Maluend. *Ventum.* Liquet quis fructus virtutis, & deſidis conceptionis; dum diſponitur animarum partus per diligentiam, vel exercitij pigritiam. Soliciti concipiunt vocationem, ut perfectionem pariant: pigri, ut virtutis perfectionem vel in conceptione negligant; unde hi parturiunt ventum, dum illi ſpiritum; quippe gratiam vocationis nimis ſocordes acceperunt in vanum. *Vita ſine fructu gravior mors*: ait Bernard. in *Cantic.* ſerm. 26. n. 5. Parum illis momenti, quòd vivant morte: etenim ſi ſocijs mors, fructum in vita non ferre; illis mors, cum fructu vivere. Partus cum oſcitatione lethale. Partu, fructu & exercitijs gravantur. Moriuntur, niſi moriantur. Dumtaxàt accipiunt in gratiam (ut accinit Mantuan. 1. de *Calamit. ſuor. tempor.*)

Otia & ignavam, damnatricemque laborum
Deſidiam.

14 Alij enim venientes veniunt, diſciplinam cum gaudio ſuſcipiunt; deinde venit diabolus, & tollit de corde eorum, & nullum referunt fructum. Non impetè languidi fiunt, ſpernunt modica, & paulatim de-

Iſai. 37. 3.

Steriles fiunt, & quare?

Cap. 26. 18.

Bernard.

Mantuan.

Venialia peccata cavẽda.

decidunt. O miſeri! Dicam cum Damaſceno, de *Imaginib.* lib. 2. *Parvi enim parva non ſunt, ex quibus magna proveniunt.* Adi Bernard. in *Converſ. Paul.* ſerm. 1. n. 5. & in *Cœna Domini*, ſerm. 1. n. 5. Hæccine catena non rumpitur, ſi non ſolvitur; quippe ſenſim in decliviora cor ſeductione dilabitur, & nequaquam ſentitur, quamvis ſit dolor: uſu enim paulatim dulce, quod plenum acerbitate; de quo aliàs. Unde Claudian. de *Bello Gildonic.* v. 44. ad rem inquit:

Damaſcen.

Heu mihi, poteſtas
Decidit: in qualem paulatim fluximus umbram?

Claudian.

De malis in mala præcipites eunt, & ſine revocatione, quorum finis eſt iacuiſſe, ſemper deſcendere; quouſque in barathrum cadant, de quo non poterunt ſurgere.

15 De Topazion dicit Plin. *lib.* 27. *cap.* 8. *Eſt autem ampliſſima gemmarum* (Berchor. *lib.* 11. *cap.* 127. *Eſt gemma clariſſima, aliarum ſuperans claritatem*) *ſed uſu atteritur.* Quiſnam obumbrabitur, dum ita pretioſitas huiuſce lapilli extollitur? Ni fallor, Lucifer, qui modò Veſper. *Tu ſignaculum ſimilitudinis* (dicit Ezechiël) *plenus ſapientiâ, & perfectus decore. Omnis lapis pretioſus operimentum tuum: Sardius, Topazius,* &c. *in die, qua conditus es.* Quare igitur non deinceps? Caſurus, qui plenus rutilabat ſplendoris. Unde Iſaias inquit: *Ad infernum detraheris.* Qui claritatem omnium continebat gemmarum, detrahetur quantumvis topazion in inferni profundum? Nec ſine merito. Attritus eſt uſu, & amiſit ſplendorem, dum ex uſu ampliorem debebat acquirere claritatem. In die qua creatus eſt, ampliſſimè fulſit, pòſt verò in decore languit. Perfectionis languore, emarcuit in pallorem virulentæ philautiæ, memor ſui, non eius, ad quem debebat aſcendere; ut eſſet perfectior in virtutum ſplendore. Labebatur gradatim, quin ſe cognoſceret illo in ſtatu perfectionis deſidem. Unde cùm ex parvis deſcendat in maiora, qui ſemel in virtutis ſtatu tactus pigritiâ; frigeſcit, nec in miſerijs ſubſiſtet: etenim non ceſſabit inſenſibile damnum, quouſque impulſus proprio amore demergatur in infernum. In principio non faceret, quippe conatum ut præcipitium cognoſceret. Uſu fit ſenſim & in dulcedinem, quod in principio inferebat horrorem. Evanuit tandem fulgor, deturpatus eſt decor. Deſidia ex uſu fovit inordinatum cordis deſiderium, atque pernicioſum commodum. Inclinavit mala mens ex hoc in hoc, & etiam ex hoc in illud; ut periret: igitur negligentia ita amentem excæcavit: ut tandem tandem reputaret aſcenſum, quod pridem verè iudicavit præcipitium.

Plin: *Proprietates topazij.*

Ezech. 28. 13.

Iſai. 14. 15.

Pigri cadere, arbitrantur proficere.

16 Intende in eius irrevocabilem lapſum, atque præcipitij modum. In die quo in decore creatus, in ſplendore perfectus, cunctis ſuperior; ipſis cælis erat altior: unde deturpans pulchritudinis formam; dixit: *In cœlum conſcendam.* Primus hic gradus pigritiæ, nolente in virtute ſtare. *Super aſtra Dei exaltabo ſolium.* Cœlo ſuperiore eſt inferius Firmamentum. Senſim inferiùs cadit: neſcit præ ſocordia à quo recedit. *Aſcendam ſuper altitudinem nubium.* Cogitatio procedit in inferiorem locum. Paulatim à cœlo removetur longiùs: non hic aſcenſus gradus, ſed deſcenſus. *Sedebo in monte teſtamenti.* Terra ultima ſubſedit. Lucifer aſcendit vel ruit? Quorſùm huiuſmodi cogitatio ſine intellectu? *Similis* (ait) *ero Altiſſimo.* Erit ne ſimilitudo, recedere à Deo? Cœlum eligat, quia Dominus Deus noſter in altis habitat. Noluit habitare in cœlo, ubi eius rutilabat ſuper cuncta pulchritudo; ſed paulatim deſerere perfectionem ſtatus, in quo fuerat à Domino cum decore ſummo conditus: a prophetaque dicitur in infernum detrahendus; quia deveniet ſubitò & incogitatò in profundum inferni, quiſquis paulatim diſcedit ab ſtatus perfectione. Non ſecùs frequenter accidit Monachis, in cœlo religionis nitidiſsimo decore conſtitutis. Vocantur, aſſentiunt, felicitatem perfectione acquirunt, virtutes profitentur, exultantque candidi quaſi nix, quia ſecundiſsima ſors, in die quo creati ſunt, intendentes per virtutes in cœlum aſcenſum; ut videatur facie ad faciem Deus Deorum. Lapis pretioſus illorum operimentum. Fulgent ſicut inclyta Topazius ob ſingularem ſplendorem, cunctarum gemmarum continentes claritatem. Nonnumquam fulgebunt ſic? Nonnulli infelices ſunt. Uti Topazius uſu atteruntur, indiligentia mutantur. Florent, fulgent in die quo creati, pòſt fiunt miſerrimè pigri: flagrant durante flamma vocationis: ſumme frigeſcunt ſucceſsione temporis, arbitrantes aſcendere dum cadunt, & iudicantes accedere dum recedunt, quibus arridet in perfectione tepor, pridem inviſus ut horror: de cœloque deſcendunt in abyſſum, ſenſim obliviſcentes perfectionis ſtatum; quia totus cadit, qui paulatim decidit. Relinquunt hoc quaſi parvi momenti, pòſt aliud maioris ponderis; deinde plura & plura adverſus celſitudinem virtutis. Recedunt à ſummo feliciſsimo ſtatu, & miſeri ſepeliuntur in inferno; equidem impetè detrahuntur in æterna tormenta; quorum paulatim extincta in corde vocationis flamma. Souſa *lib.* 6. v. 251. appoſitè modulatur:

A v. 13.

Et ſtatuâ deformitatem, excelſiorem perfectionis.

In quâ præcipitia illos impellit ſocordia.

Tempus erit pigri cùm ſerò ingrata veterni
Segnities commiſſa luet; tenebriſque, ſub imis
Cum malè pœniteat, memores virtutis omiſſæ.

Mell. Souſa.

17 Benedictus d. *cap.* 4. ruinam præcavet, & ruinæ radicem profert. Præmiſerat in munimen, *Corpus caſtigare: delicias non amplecti: ieiunium amare: deſideria carnis non perficere.* Unde cuilibet Monachorum expedit, ne deſcendat in relaxationis baratrum; *Non eſſe ſomnolentum, non pigrum*: etenim adinſtar Luciferi, in ſtatu perfectionis creati, paulatim pigritiâ, deſidiâ, ignaviâ, languore corruet; quippe deſcendit, dum aſcendere debuit, & aſcendere propoſuit. *In cœlum conſcendam.* Meditatus utique perfectionis formam: mancipatuſque eſt inferno; quippe defecit à profeſsionis propoſito. Inferno? ſanè: poſt ſocordiam in vita nullus eſt ordo. Non eſt converſio? Impoſsibilis iudicatur à Paulo: *Hebr.* 6. a 4. Profectò impoſsibilis; igitur Monachi per deſidiam ſenſim convertuntur in dæmones: hinc in infernum adducti, qui priùs vivebant in cœlo religionis ſicut Angeli: etenim qui in inferno morantur non convertuntur, nec converti poſſunt. Sal infatuatum nullum habet condimentum. Traditi ſunt in paſsiones ignominiæ, vocationis languore: in reprobum ſenſum, in flagitium, in animum obcæcatum; quippequàm illorum impœnitens animus ſemper in peius, ſemper in deterius, quia ſemper inferiùs, deorsùm in infernum; igitur proiecerunt cum ſitula lorum: & in crimina audent, quod ſæculares diſſoluti, imò diſſolutiores non auderent. Sæculares aliquando in diem ſolent convertere noctem: cæterùm pigri eccleſiaſtici rurſus poſt tenebras nequaquam ſperant lucem.

S. Bened.

Corruunt dum aſcendere concipiūt

Ubi ſup.

Quare dicuntur dæmones?

18 Sæpe ex Sanctis PP. de huiuſmodi pertinatia egimus, ut qui collapſi in diſciplinæ tædium; cum iuſtis per converſionem pœnitentiamque ſcribantur. At loquor in ventum? Adi, *Tom.* 1. *T.* 1. *D.* 9. *T.* 5. *D.* 14. *Tom.* 4. *T.* 1. *D.* 3. *& T.* 7. *à n.* 29. Anſelm. *lib.* 2. *Epiſt.* 37. Bernard. *Epiſt.* 96. & 253. Contemplesis, in morte Salvatoris, peiores fuiſſe Sacerdotes, quàm ſæculares. In pigris Monachis languores, ex ipſis medicamentis. Habetur in ſenſum ſanequàm cauteriata conſcientia, cuius nocet vulneribus medicina. Ovid. 3. *Metamorph.* fab. 1.

Semel lapſi, peiores Sacerdotes, quam ſæculares.

Ovid.

Duritia pellis validos cute repulit ictus.

Propter conſcientiæ indolentis duritiem, univerſa medicina nequit excutere peſtem. *Qui videbamini totius iuſtitiæ ſectatores* (inſit Imperfectus in *Matth.* Homil. 40.) *in duritia permanſiſtis: & ne tunc quidem pœnitentiam egiſtis, magis contemptores Dei, magis ſupervi, & vanæ gloriæ amatores, & duri: qui nec præcedere peccatores voluiſtis, nec ſequi: Verè magna confuſio Sacerdotum; quando laici inveniuntur fideliores & iuſtiores. Quomodò non confuſio, eſſe inferiores; ſi æquales eſſe, confuſio eſt? Melius eſt apud Deum non permittere & facere; quàm promittere & mentiri. Publicani & meretrices præcedunt vos in regnum Dei. Quis aliquando vidit clericum citò pœnitentiam agentem? Præcedunt, quia illi converſi deſiderant eſſe quod non erant: vos autem denegatis in opere, quod videmini profiteri in verbo; & eſtis tamquàm arbores folia habentes ſine fructu* (quas maledicit Dominus) *Nihil autem impoſſibilius, quàm illum corrigere, qui bona ſcit, & contemnens bonum, diligit malum. Quicquid in Scripturis ſæcularibus terribile eſt; uſu ſacerdotibus vileſcit.* Ab aſſuetis non fit paſsio, & medicamine vehementior & periculoſior ægritudo. Unde fiunt, venundati ſub peccato, deteriores, dum obſequijs ſæculares ſeſe criminum manifeſtant pœnitentes.

Qui mali peſſimi.

Imperfect.

Quare & quomodò.

19 Erga Servatorem amoris ampliora nititur oſtendere ſtudia; à qua eiecerat ſemptem dæmonia. Effudit ergo ſuper caput recumbentis in menſa Simonis leproſi, alabaſtrum pretioſiſsimi unguenti. Numquàm otioſus amor, ad circunſtantes cunctos ſe extendit odor. *Tunc abijt unus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iſcariotes, ad Principes Sacerdotum, & ait illis: Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam*: Tunc? O miſer! Cecidit piger, quomodò cecidit Lucifer. Vitam Apoſtolicam profeſſus Iſcariotes, eminuit inter alios profeſsione virtutis. Quandiù duravit vocationis flamma, eius planè ſplen-

Matth. 26. 14.

Cur Iſcariotæ ſimilis.

ſplendidiora in perfectione exercitia; ita ut patraret miracula. Tepuit, ſenſim ex tepore frixit, pòſt diſciplinæ tæduit, paulatim pectus languit; dolorem infirmitatis non ſenſit, ex malis in ampliora mala ruit: eòque obcæcatus ex deſidia in pravitatem devenit; ut committeret crimen, quod neque dæmoni veniret in mentem. Quæ non faciet, qui perfectus pridem, diſſolutus; ſtatum perfectionis averſus? Extendet ſanè impudentiam, uſque in magiſtri perfidiam: etenim malignitatis phreneſi, peior erit ſæculari peiore, tendens annixu in inexcogitabilem malitiam, dum ſæcularis converſus recurrit in pœnitentiam.

20 Claruit in articulo. Magdalena in obſequium Magiſtri flagrat fidelis: diſcipulus, pravitate inauditâ maligni cordis. Illa nimis diligit, & probat obſequijs: hic ſummè odit, & probat ſtudijs. Illa obſequitur, hic perſequitur. Illius rutilat in dilectione fides; hic huc atque illuc agitatur perduellis. Peccatrix converſa cupit eſſe quod non erat: diſcipulus autem quod erat, eliminat: diſſolutione labat, & *tunc* dum vidit peccatricis æmulabile officium, ſimul demonſtrans ferale pectoris odium; ut conſtet quanta gratia ex pœnitentia, & caſus quantus retrocedentis à gratia: igitur dum peccatrix maiorem per obſequia demonſtrat amoris fidem; tunc diſcipulus ut perfidus machinatur proditionem. *Tunc* ſtuduit avaritiæ, quando cuncta Magdalene dediſſet pro dilectione. *Tunc* illi Magiſter odioſior, dum fulgebat amabilior: equidem ubi peccatrix amicitiam corditùs ambit, perfidus gratiam ſuſque deque tulit. *Tunc* ut clareat, quò ingratus tandem tandem per gradus ſenſim deveniat, & contritio cordis, in quantam altitudinem virtutis: ſiquidem *tunc* cùm Magdalena Chriſtum cunctis viribus honorat, diſcipulus totis viribus cogitat quomodò tradat. *Tunc*, & ſine pudore ruit: cum diſcipulum in obſequijs illecta amore præcederet: etenim Chriſtum emit per ſublimèn dilectionem; quùm perfidus vendere cogitaſſet inimicis in crucem.

Magis in deteriora pervertitur, dum convertitur peccatrix.

Obſequia Magdalenæ unde pretioſiora?

21 Denique. Dum Magdalena per charitatis ſtudia, eminet in pœnitentia; Iſcariotis diſcipuli demonſtratur perfidia. *Tunc.* Perfidia & in diſcipulo? Inſidiæ & à dilecto, fulgente mirificè in perfectionis ſtatu? Sanequàm. Minimè caderet, ſi inter flammas non teperet. Deſcendebat paulatim; quin cognoſceret deſcendere, præ frigiditatis pondere. Quotidiè deſcendebat inferiùs in præcipitem lapſum, uſque in infernum deorsùm. Numquàm poſſe cadere cogitavit, & unde & inde ubi corruit: patuitque deſidis ruina, quanta ex virtutis ſocordia: etenim ita deſcendendo cecidit; ut uſque ad Magiſtri proditionem deveniret. *Fuſci pulchri apud Æthiopes: albi, deformes; quare dæmones pingunt albos: Iudam & dæmones*: ait Alapid. in *Cantic.* 1.4. Infelix inter malos virtutis color, & morum candor: igitur albi nive puritatis, nigris videntur deformes, atque dæmonibus dæmones: ſimulque ut indicent inferni flammas, eodem colore tinguntur dæmon & Iudas; quoniam eodem tramite dæmon tepens è perfectione habuit lapſum, quo Iudas proditor converſus eſt in dæmonium. Mira locutus fuerat Magiſter cœleſtis, ſeſe ſignans lucem mundi: tuncque *dixerunt ei Phariſæi: Teſtimonium tuum non eſt verum.* Impudens profectò audacia, & effrontium adiatrephia. Veritatis teſtimonium non eſt verum, & à Religioſis dictum? planè ſcandalum. *Religionis profeſſores* (hic inquit Caietan.) *ex ſua profeſsione audaciores cæteris loquuntur; qui humiliores eſſe deberent.* Inſolentior parrheſia, ſi oritur ex profeſsione religionis audacia, & ubi eminet religioſior, qui impudentior: igitur plus profitebuntur odioſam procacitatem; quàm modeſtam religionem. Peccator, cùm in profundum veniret peccatorum, contemnit: Chriſtus album album, nigrum nigrum demonſtravit; cuius teſtimonium Phariſæis haud bonum viſum. Erant Æthiopes, & illi audacter dixerunt: *Nonne benè dicimus nos, quia dæmonium habes?* Viderant enim Salvatorem album, atque dixerunt dæmonium. Quomodò ergo pulchritudini convertendi, qui ſibi videntur pulchri ex ipſa deformitate? Pervertitur iudicium, dicuntque bonum malum & malum, & malum bonum; dum relinquentes perfectionis candorem, deſcendunt audaces in philautiæ nigredinem, ut fiat palàm quanta mala ex tepore vocationis & negligentia: igitur morum pulchritudinem deſignant deformitatem, & nigredinem candorem; inconvertibiles à malo, & quia erroris non eſt ulla cognitio, & quia virtutis, falsò conceptæ, nequit eſſe pœnitudo. Quapropter illorum impoſsibilis converſio; quippequàm quò peccatores ſe eſſe malitiosè neſciunt, eò deteriùs peccatores fiunt.

Negligentia in perfectione, eſt ſanctitatis decipula.

Alapid.

Iudicium Æthiopũ præpoſterum.

Ioan. 8. 13.

Caietan.

Eccleſiaſtici audaciores, quippe impunes.

Verſ. 48.

Virtutis decor, vitioſis vitium & pudor.

22 Per aquam, cuius conditio frigiditas ſignantur in Scriptura ſectatores ſæculi: per vinum, germinans virgines, religioſi atque perfecti, non audaciores ex ſtatu, ſed modeſtiores ex virtutis ſtudio. Unde iuxta Prophetam, haud religio perfecta, ſi *vinum miſtum eſt aqua*; etenim cum congruat ſtatui fervor, & in perfectionem ardor; haud rutilabit religionis celſitas, ſi in perfectionis ſtatu, perfectionis ſit frigiditas. Videtur vinum & aqua, in religioſa vita, ſed ſine confectione miſtionis; quippe peſsimum, ſi vivunt religioſi ut ſæculares. Verùm à Salvatore factum miraculum converſionis aquæ in vinum; ſed non legimus, in vinum umquàm convertiſſe acetum. Haud convertibile. Si ſemel elanguit, cum acore perſiſtit: incapaxque converſionis, cum permanentia acerbitatis degeneris. *Acetum fit* (ait Barchor. 12. *Reductor.* cap. 185.) *ex vino dulci corrupto: & ſic vinum, quod erat naturaliter calidum, efficitur naturaliter frigidum.* Dulcis profectò ſtatus religionis, in quo fervor exercetur charitatis: unde ſi optimum vinum convertitur in acetum contracta frigiditate; frigiditas provenit abſque dubio ex corruptione. Hinc ænigma 81. Lactant. Firmian. Vel Sympoſij, de aceto.

Cur boni ſimiles vino mero?

Iſai. 1. 22.

Ioann. 2. 9.

Berchor

Et cur deſides conferuntur aceto?

Sublatum nihil eſt, nihil eſt extrinſecus aurum.
Quod fuerat non eſt, cœpit quod non erat, eſſe
Nec tamen inveni quicquid prius eſſe reliqui

Sympoſ

Naturaliter vinum eſt calidum; unde Plin. *lib.* 14. cap. 21. inquit: *Vini natura non gelaſcit.* Si gelidum, iam non vinum ſed acetum; quod Religioſo proponitur uti ſymbolum: etenim ſi dulcedo eſt in mordicante acore; provenit ex prioris ſtatus frigiditate. Naturaliter fit frigidum, quod erat naturaliter calidum. Singularis utique proprietas, & frigiditatis efficacitas: igitur cum ex calido tranſeat in tepidum, & ex tepido in frigidum; vinum tranſit in acetum, habens ex accidente naturà frigiditatem; verùm nullam converſionem; quandoquidem ex tepore in peius itur, ſed acetum in melius numquàm convertitur.

Plin.

23 Pervenienti in Calvarium Salvatori, *dederunt ei vinum bibere cum felle miſtum: & cum guſtaſſet, noluit bibere.* Quomodò fel in oblato vino, ſi queritur quòd potaverint aceto? Exprimitur Redemptori quàm amarum: quod virtutis vinum optimum convertatur frigiditate in acetum: equidem Religioſi deſciſcens glacie à perfectionibus cor; non eſt acetum, ſed fel. Raviſ. Textor. *Epiteth.*

Matth. 27. 34. Pſalm. 68. 22.

Felle acetum turgido bibit.

Textor.

Pende. *Cum guſtaſſet noluit bibere.* Exhibetur in Monachis, quid habitus, & quid pectus; guſtante Salvatore amaritudinem fellis acetoſi, expectante virtutem pretioſi vini: verùm expuit, quod guſtavit, & bibere noluit; quippe vinum acetum nequaquàm placet: & minimè haurit, quod ſtomacho nocet, & concoquere non valet. Æquivocè vigilantiùs Hiſpanicè: *No ſe puede tragar, porque relaja: y un Religioſo relajado en ſu inſtituto, no puede hazer buen eſtomago.* Hoc ante crucem: verùm in illa aceti inimici præbuerunt acerbitatem. At quid? *Cùm ergo accepiſſet Ieſus acetum*, dixit: *Conſummatum eſt.* In paſsionem igitur tradita vita: iam nihil in doloribus ultrà. Placet potiùs mori, quàm hæc videre. Vivens moritur, priuſquàm præ dolore moriatur. Moritur cruce, cruce acerbiore. Moritur halitu, vino in acetum converſo: equidem nulla Redemptori acerbior mors) etſi premat clavis crux) quàm videre propter ſocordiæ frigiditatem, à perfectione ſtatus Religioſum in baratrum deſciſcentem. Hinc Apoſtolus: *Rursùm crucifigentes ſibimetipſis filium Dei & oſtentui habentes. Oſtentui*, ut videatur, & irrideatur: igitur Chriſto crux & turpe opprobrium, expectare in cruce perfectionis vinum; & experiri in cruciatum frigiditatis acetum. Milites fuiſſe, aſſerit Lucas. *Milites accedentes, & acetum offerentes ei.* Patet in oſtentu religioſi habitus, quid ſit dumtaxat ex habitu Religioſus: quandoquidem ſitiente Chriſto, illum potant aceto: qui in ſtatu altiſsimo perfectionis, vocationis tepore vivunt ut milites.

Chriſtus illos reſpuit & ſpuit.

Ioan. 19. 30.

Hebr. 6. 6.

Luc. 23. 36.

Eorum mota Chriſto crux.

24 Ergo in præfatum propoſitum aquæ ſæcularium, & vini Religioſorum. *Multò facilius repertas, multos ſæculares converti ad bonum; quàm unumquempiam de Religioſis tranſire ad melius*: uti dixi loc. cit. ex Bernard. *Epiſt.* 96. Si *Ad melius*, ergo Monachus iam, licèt imperfectè, bonus? Quid ergo & quomodò librat & confert Bernardus? *Minimè profectò eſt bonus* (infit *Epiſt.* 90. n. 3.) *qui melior eſſe non vult: & ubi incipis nolle fieri melior, ibi etiam deſinis eſſe bonus.* Qui non bonus, malus: ergo malus, qui non procedit in melius. Notatur pigritia, relaxationis amentia; ut ſurgat in iudicium ſæcularis, adverſus oblivioſum religio-

Bernard

Idem.

Quomodò Monachus non bonus, ſi non melior?

ligionis : etenim ſæculares iter conficit totum ; dum Religioſus renuit aſcendere gradum : ſimulque qui imperfectus iurè dicitur non bonus ; quoniam non eſt in ſtatu perfectionis , qui non aſpirat in perfectionem ſtatus. Miſerior eſt infelicitas. Eſt in ſæcularibus optata converſio , eò quòd pectus contriverit pœnitudo. Non cognoſcitur à Monachis , in inſtituto frigidis , pœnitudo ; ex quo nec in melius, nec in bonum fit converſio : verùm in pœnitentia atque converſione ſæcularium, eſt Monachorum propudium ; quippequàm ſæculares aliquando convertuntur ad frugem , ſed religioſi ſi labant nullam habent converſionem. O Monachi ! Qui ſtat , aſcendat , videat ne cadat : etenim ſi ſemel à propoſito deficiat ; quod vinum optimum convertitur in acetum. Quomodò poſſunt hæc fieri , non converſio Religioſo , & converſo ſæculari ? In vinum per miraculum convertitur aqua , victà naturali frigiditate in calidum : aceti non convertitur natura , vincente frigiditate accidentali vinum : videturque in aqua cordis ſæcularium pœnitudo , & in aceto deſidum Monachorum nulla converſio; quia paulatim à perfectione cadentibus (etiam colliſis cervicibus) dum ſunt infeliciter in gelu extremæ frigiditatis , ſibi videntur fulgere in ſtatu pulcherrimo perfectionis. Vide dicta *Tautolog.* 1. *Didaſc.* 1.

Semel uſque in flammæ frigiditatem deſes , inconvertibilis.

25 Ludicrum arbitror , quod Galenus apud Cœl. Rhodigin. *lib.* 28. *cap.* 26. dicit : *Vinum nimirùm utribus appenſum obdureſcit , in ſalis modum.* Arcadicum vinum vocat Ariſtoteles , 4. *Meteor.* & Dalecamp. ex Plin. *lib.* 14. cap. 21. Haud cenſendum uti verum, ni ſit in ſymbolum. Imago patet pigritantium Monachorum, qui ſine retroverſione converſi ſunt in acetum , quod gaudet frigiditate , ſicut illi privantur perfectione. Ut redeant in priſtinum calorem , ſacri inſtituti , applicantur ad ignem. Quid ergo ? Nullam habent converſionem : igitur converti non poſſunt ; ubi adinſtar Arcadici vini plus ad ignem congelaſcunt , & in glaciem obdureſcunt. Arcadium vertitur , uti ſal. Non ſic impij , in obligationibus declinantes ; non ſic : quandoquidem medicinis , quibus ſæculares ſapiunt , ipſi magis infatuati deſipiunt : ſæculares enim in profectum mutant animos , quin aliquis deſidum ponat celer in via greſſus ſuos. Videntur mihi huiuſmodi veternali ſocordià , laborantes in officina ferraria. Nemo quieſcere ibi valet ; quippequàm dormire nequit. Cataduparum fragor , rotarum furor , miniſtrorum ſtrepitus , fiſtucæ tundentis ictus , excitare valent mortuos. At quid opifices ? Soporantur ſomno pacis, & quiete dormiunt , ubi alij nequeunt , & unde ut dormire valeant , cæteri fugiunt. Non excitantur ut ſurgant : non excitantur , ne dormiant ; quia illis videtur dulciſsimus quieti ſomnus , ubi ſubdolè latet irrevocabilis caſus : vivuntque in ſtatum priſtinum incapaces converſionis ; quoniam requieſcunt , ubi fuga quietis. Nullus cogitat, vel recogitat corde periculum. Vide,

Galen. Vinum Arcadicum.

Quare inconvertibiles , ad bonum addictũ Monachi deſides.

Dormiſt quò alij minimè quieſcũt.

Si poteſt ſtolidum repentè excitare veternũ.

Catull. Carmin. 6. v. 6.

Haud facile. Eſt mutatio dexteræ Excelſi. Opus ſanè Deitatis, quod eſt mirabile in oculis noſtris.

26 Monachus perfectus uti iuſtus permanet ſemper *ut Sol.* Sanctus eſt : *nam ſtultus ſicut Luna mutatur.* Dicitur Monachus Lunæ adinſtar ſtultus , quia mutatur in propoſito : Sol verò qui perfectus, quoniam in vitæ curſu non moverur ab ſtatu. Inter ſtultum & Lunam , n. 5. diximus analogiam. Pende modò quid dicat Siracides : *Luminare , quod minuitur, creſcens mirabiliter in conſummatione.* Homo in circulo ſæculi , ut corpus profectò Lunæ. Ut illuſtrari poſsit lumine gratiæ , ſupernà vocatione accedit Soli iuſtitiæ in cœlum Monachiſmi recedens à mundo ; ut ſemper poſsit habitare in cœlo. Incipit curſum , quo videt virtutis emolumentum. Quò magis Soli accedit, magis nitet , plus radijs accenditur , plus illuminatur , Solem in curſu perniciter ſequitur , & de die in diem , ampliorem habet , & emittit ſplendorem. Iam fulges plenè , ſed minuitur plenitudine : minuique incipit , quippe à Sole recedit ; quin cognoſcat receſſum à lumine Solis , cauſam futuram diminutionis lucis. Haud impetè molitur nocuam retroceſsionem, ſed curſim , & in progreſſu paulatim. A curſu debio non deviat , imò ſequitur, quantumvis fulgor deficiat : & cùm nolit regredi in curſus perfectionem (ut poſsit reſtitui in amiſſam virtutis plenitudinem) ita in luce minuitur , ut præ receſſu ad nihilum redigatur. En ſtatus Monachi præ tepore cadentis , in quo ſignum nec videtur virtutis : igitur in tenebris abs gratiæ lumine manet , ſicut antequàm in converſionem ad Monaſterium accederet : unde infelix accedit morti , & moritur ante occaſum ſine luce. Nonnullus cognoſcit oc-

Eccli. 27. 12.

Cap. 43. à 7.

Cur Lunæ curſui confertur Monachus ſocors.

caſum , ſimulque periculum ; & convertitur ad cor, iterùmque Solis ab illo quæritur lux. O Solis divini pietatem ! In lucem recipit etiam Lunam deficientem ; in cuius conſummatione eſt converſio mirabilis , ut clareat Monachi , tepore à ſtatus perfectionis , cadentis : igitur ſi in Luna portentum , in Monacho deſide inauditum miraculum ; quòd (poſt ſocordiæ deformitatem , vocationis oblivionem , converſationem in vana , retrogreſſum in venena , ſæcularior ſæcularibus , ex ipſis religionis deſpectæ relaxationibus , adinſtar Lunæ mirabiliter in conſummatione) devius reverteretur ad frugem , & ad novum priſtinum perfectionis ſplendorem. Semper luminaria ſunt in curſu. Nulla in illis retroceſsio. Euntes eunt Sol & Luna. Semper ſplendeſcit prima flamma. Non ſecùs profeſsio Monachis , ut quaſi ſtellæ fulgeant in perpetuas æternitates. Eſt vigor in ſenectute , ſcintillæ ampliores in vitæ conſummatione : & ne introducatur negligentiæ rigor , inſtet ad metam pectoris amor. Noſtro propoſito , etſi aliò, Ovidius, *Epiſt.* 17. à v. 97.

Quare eius converſio adſcribatur miraculo.

Qui perfectus, luminariũ imitatur curſum.

Frigora ne poſsint gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore præſtat amor.
Et ſubitò laſsis vires rediere lacertis;
Quòque minus reſtat, plus libet ire mihi,
Quo magis accedo propioraque littora fiunt;
Fortiter in ſummas erigor altus aquas.

Ovid.

DIDASCALIA II.

In choro vox mentis eſt forma vocis.

1 UNDE verba & verba in oratione , eſt oratio ſine mente, nec digna quæ informis, pretio ; quippe nocet affectus ſine iudicio. Videtur reverentia ſpecie amoris ; ſed tantùm ſpecies ex frigore voluntatis. Siccine nec eſt donum, nec obſequium. *Quid eſt beneficium* (ait Seneca *lib.* 1. *cap.* 6.) *quid ? Benevola actio tribuens gaudium , capienſque tribuendo, in id quod facit prona, & ſponte ſuà parata. Itaque non quid fiat , aut quid detur , refert , ſed qua mente. Conſiſtit in animo. Animus eſt , qui parva extollit , ſordida illuſtrat , magna & in pretio habita dehoneſtat. Rector animus , à quo forma datur rebus. Nec in victimis quidem , licèt opimæ ſint , auroque præfulgeant , Deorum eſt honos ; ſed pià ac rectà voluntate venerantium.* Aptè pro ſacrificio continuo laudis , quod impensè offerri debet à Monachis : etenim deſpicitur dives , opima victima , ſi ab animo non eſt forma. Si quod offertur , longè à corde : ſi quod ſacrificatur , diſtat à mente, id eſt, ab intentione & attentione ; ſine quibus in decore non eſt decus , in honore non eſt honos ; ſed honoris rapina , ubi publica Numini exhibentur obſequia: manentque quæ pretioſa ſine pretio ; quia Deus odit rapinam in holocauſto. Si laus ſine forma laudis;

Unde inanis oratio.

Senec.

Honor non eſt in honore, ſed in animo honorantis.

Quid mirum, ignavas, fatuem, perire preces?

Ovv. 1. 179.

2 Formam præſcribit Bernard. de *Diverſ.* ſerm. 32. n. 2. *Providemus bona coram Deo* (ait) *tribus modis , cogitatione, affectione & intentione. Cogitatio debet eſſe ſancta , affectio pura , intentio recta. Cogitatio in memoria eſt, affectio in voluntate , intentio in mente.* Unde ut accepta (quia perfecta & decora) ſit ex oratione laudatio ; in illa & ex illa trinæ potentiæ debent dedicari Deo ; etenim in obſequijs longè meritum , ſine vigili ſtudio dicationis potentiarum. *Eructavit cor meum verbum bonum* : dicit Pſalmographus : ſignat fontem, ex quo oratio bona ſit , dum verbi deſignat principium cor : non ſat verbum , ut ſit bonum : equidem ad rationem optabilis ex oratione meriti ; non bonum, licèt verbum, ſi non ex corde. Quid ſi vaga cogitatio , tepida affectio , & ſine intentione locutio ? Dicit Guarricus , ſerm. 1. in *Pentecoſt.* n. 4. *Guſtaverunt bonum Dei verbum* (infit) *eructabant de memoria ſuavitatis eius , hymnum. Nunc aut divinis interſunt laudibus , & dormitant ; aut otioſà aut etiam pernicioſà mente pertractant : ſedent ad librum, & oſcitant : verbum exhortationis audiunt , & ipſo auditu laborant : de paſcuis mutantur in paſcua; & tam iſta faſtidiunt, quàm illa: iugiter verſantur inter fercula vitæ , & moriuntur fame.* Sic evaneſcunt bona , ſic neque ſunt bona verba ; quippe minimè eſt homo , niſi ubi eius ſederit cogitatio: amandatque cordis dulcedinem , propter vanæ cogitationis phantaſticam voluptatem. Audiſis Profanum, *lib.* 2. *Epiſt.* 1. à verſ. 127.

Bernard

Ut ſit decora laudatio, potentiæ debent dicari Deo.

Pſalm. 44. 2.

Guarric

Oratio vana ex orantium ſocordia.

Torquet ab obſcœnis iam nunc ſermonibus aurem,
Mox etiam pectus præceptis format amicis.
Recta facta refert : orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur & egrum,
Poſcit opem chorus , & præſentia Numina ſentit.

Horat.

Avertit morbos, metuenda pericula pellit.
Carmine Di Superi placantur, ordine miro:
Impetrat & pacem: levantes tempore feſto
Corpus, & ipſum animum ſpe finis dura ferentem,
Cum ſocijs operum.

Hæc Ethnicus de Poëtica: quid dicemus de Pſalmodia? Si quis intenderet in pretium utilitatis, diſceret unde preces.

S. Benedict.

3 SS. Doctor, & Monachorum Pater Benedictus, modum orationis collocat *in reverentia, in puritate & devotione.* Ita *S. Regul.* cap. 20. Adamuſsim cum reverentia munera puritatis & devotionis, ſine quibus oratio non eſſet reverentia, ſed audacia; quaſi alloqui Numen, minoris eſſet, quàm accedere ad hominem. Hinc priore *cap.* præmittit: *Sic ſtemus ad pſallendum; ut mens noſtra concordet voci noſtræ*: equidem nullo modo eſt oratio ſine mente. Ex diffinitione conſtat reverentiæ, puritatis, devotionis diſpoſitio; ut ſit veritate oratio. Hæc utique cùm ſit *elevatio mentis in Deum*; ſine elevatione mentis, eſſentia extinguitur orationis: quandoquidem ſi elevatur intentione, reverentiâ & puritate; elevari, his deficientibus, nequit ſine elevatione: perperàm ſanè elevabitur, dum vanis cogitationibus inutiliter deprimitur. *Ne offeratis ultrà ſacrificium fruſtrà*: dicit Propheta Evangelicus. Fruſtrà oblata ſacrificia? Næ. Quid victimarum oblatio, procul oblationis merito? Pendet ab offerentium propoſito. Verſus Numinis cultum, haud oblationis ab oblatione; ſed ab oferentis mente: diciturque meritò orationis ſacrificium fruſtrà; quippe ſine ritu & forma: etenim non eſt orationis forma, ſine intentione, puritate & reverentia.

Conditiones orationis perfecta.

Iſai. 1. 13.

Quænam orationis forma.

Iacob. 5. 17.

4 *Oratione oravit*: dicitur à Iacobo de Zelote Elia: in *Litter. expoſit.* à n. 21. delicata Tautologia: modòque in oratione poſſe non eſſe orationem, videtur; ubi exponitur palàm, quod ſupponitur. Sic planè, modò modus non ſervetur in oratione: equidem cùm hæc ut oratio ſit, cum animæ elevatione dirigi debet in Deum; in oratione non erit oratio, ſi à voce expreſſa labiorum, animæ elevationis fugit intentio. Quænam erit illius cogitatio in ſacrificium laudis; in quo ut feſtum agant, nec reliquiæ remanent cogitationis? Quænam cordis affectio, cum ſpiritus frigiditate & faſtidio? Quænam intentio illuſtrans lumine mentem, dum cuncta informia & deformia; quippe præter intentionem? Verba proferuntur ſine attentione, ſine reverentia, ſine puritate (alis, queis aſſumitur anima ſursùm, cum flamma cordis) ut hic noſtra ſit converſatio & in cœlis. Oratio in oratione mirificè fit, ſi in obſequium Deitatis perfecta ad amuſsim eſt. Non oratio, ni perfectio: quapropter in ſacrificio laudis, nulla orationis oblatio; quippequàm nec cogitatio ſancta, nec affectio pura, nec intentio cordis invenitur recta. Potentiæ enim rationales deviant perverſæ ab obiectis: quandoquidem in his quæ anima indiligenter agit, nec memoria Deitatis meminit, nec voluntas bonitatis ſummum diligit; neque intellectus divinæ præſentiæ maieſtatem cognoſcit. Ovven. d.

Si non ſancta, pura & recta; oratio nulla

Orantis quaſi non orantis inania verba
Sic audit, quaſi non audiat illa, Deus.

Ovven.

5 Non audit, quia non exaudit. Verba & verba, fœta vocibus labia; ſed totum inane, quia vox illa ſine voce. Innuit Pſaltes Regius huiuſmodi diverſionis diverticula, orationem, & eius ſpiritum ſuffocantia; ut animi levis addicti choris ægritudinem fugiant, ne præ vulnere putreſcant. *Quoniam tacui* (infit) *inveteraverunt oſſa mea, dum clamarem totà die.* Clamare & tacere? Novum quidem: quomodò ergo cum taciturnitate nectit qui infirmus clamorem? Unde valet clamore loqui, & eloquijs nihil dicere; ut verba proferat, unaque taceat? Silentio loqui videtur, ubi anima aliquid de Numine meditatur. Quapropter tacenti Moyſi, admodùm ſilentioſo, Dominus ait: *Quid clamas ad me?* Eſt enim in mente clamor, ubi interiùs adurit pectoris fervor. Eſt clamor ſine clamore, qui exauditur ſine aure; cùm Deus orantem exaudiat, antequàm audiat, & gratia venientem orationem præveniat, invento cantico novo in myſterioſo ſilentio: etenim novum, ad canticum labia claudere, cùm labia aperiantur loqui. *Canticum novum.* Clamat cor non ſono corporis; ſed ſublimitate cogitationum, atque concentu virtutum (vide Ambroſ. in *Pſalm.* 118. 145.) novum ſanè, quod vox ſine voce audita, & ſine ſono ſonora. Intelligitur modò quod Sponſæ dicitur: *Vitta coccinea labia tua.* Labia Sponſæ ſunt preces animæ iuſtæ. Adi Ghisler. Verùm ſi ad preces labia, non vittæ ſed vitta coccinea; potiùs videtur in orationem labia claudere, quàm diductione aperire: ita, ut laudatio ſit iucunda atque decora: vittæque coccineæ, labijs clauſis, perpropriè ſimiles preces, in hieroglyphicum myſticæ orationis mentalis: igitur oratio interna ſilentio magis clamore ſonora; ubi clamor efficitur, quin Sponſa in eloquium dividat labia.

Pſalm. 31. 3.

Exod. 14. 15.

Oratione mentali, vox ſine voce audita, & ſine ſonora.

Iſai 45. 19.

Cant. 4. 3.

S. Bened.

6 *Compunctione nos exaudiri ſciamus* (ſubdit Benedictus præf. *cap.* 20.) *non in multiloquio: & ideo brevis eſſe debet & pura oratio.* Ad exauditionem precum non multiloquium, quippequàm loquax ſilentium; ut miremur in laude ad laudem canticum novum: igitur clamor mentalis orationis ſingularis, ubi audiuntur à cœlo ſine vocibus voces. Eſt huiuſmodi oratio coram Deo, *ſibilus auræ tenuis.* Maluend. *Vox ſilentij.* Mirum. Vox & ſilentium? In oratione mentali ſunt labia vitta coccinea: audiuntur voces, quin dicantur labia: etenim ubi in meditatione exardeſcit ignis, & internè gliſcit in incendia flamma cordis, ut pectus occupet amoris divini fervor; ſilentio myſtico ſine vocibus clamor. Ioannes in cœlo *converſus* eſt, *ut videret vocem*: laudis divinæ internam explicet laudem, & quantæ efficacitatis clamor ſit remotione clamoris: equidem in cœlo virtute contemplationis vox videtur, priùs quàm clamor vocis ab hominibus audiatur. *Monemur* (ait Gregor. Nyſſen. de *Vita Moyſ.* prope med.) *ſonoram eſſe vocem, non contentione clamoris, ſed puritate cordis, quæ ſua meditatione concipitur.* Vox ſine voce mira, quæ ex interna mentis meditatione concepta: & ut dulciter moduletur in cordis cantico; auditur & videtur ut nova vox in ſilentio.

Unde dicatur cãticum novum?

2. Reg. 19. 12.

Malued

Apocalypſ. 1. 12.

Nyſſen.

Ubi ſup

7 Dicit Sponſus: *Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce.* In precibus dulce eloquium, & labijs clauſis ſilentium? Unde vox? Formavit accenſa mens. Unde clamor oritur? Flagrante ex corde concipitur; ut clareat diſcrimen inter vocalem & mentalem orationem; igitur ſi eloquium placet labiorum, dulcius clamore orationis ſilentium; cum vox procedat ex mente, atque clamor in ſilentio, flammato corde. O Moniales! O Monachi! Sponſum quærite apud quem ſit veſtrum eloquium dulce. *Quærite & invenietis: pulſate & aperietur vobis.* Bernard. Seu potiùs Guigo in *Scala Clauſtral.* cap. 2. & 10. *Quærite* (inquit) *legendo; & invenietis meditando: pulſate, orando; & aperietur vobis, contemplando.* Lectio ergo eſt *ſecundum exterius exercitium: meditatio ſecundum interiorem intellectum: oratio ſecundum deſiderium: contemplatio ſuper omnem ſenſum. Hic gradus eſt beatorum.* Ergo currite poſt unguentorum odorem, ut vel hic nanciſcamini æternam felicitatem. *Omnis enim qui petit accipit: & qui quærit invenit: & pulſanti aperietur.* Ingreſsi itaque in potentias Domini, etiam in via gaudebimus beatitudine: audietur cordis clamor ſine voce: non ſolùm erit eloquium, ſed eloquium dulce: etenim oratione ſilentioſè ſonorâ;

Vocis forma ex cordis flamma.

Luc. 11. 9.

Bernard

Gradus ad elevationem animæ.

Verſ. 10

Coccinea labra, dulciſque & blanda loquela.

Marian

8 Etſi eloquium videatur à tramite devium; gratiâ Dei nullatenùs ſaltavimus extra chorum. Ergo in teſtimonium præfatum. Hìc præ ſe fertur vox mira ſine clamore: quorsùm ergo à Davide ſilentium, dum clamaret totà die? Promitur fructus orationis vocalis omninò vacuus, dum ad prolata incurioſè non attendit intellectus: ubi memoria præſentiæ Dei evaneſcit, voluntas friget, atque cognitio intellecta non cognoſcit. Ubi oratione non ingreditur homo in Domini mirabiliores potentias; potentiarum hominis manifeſtatur vacuitas. Eſt in oratione vox, dum mens correſpondet voci: dum ſenſus ligantur ſacrorum intelligentiæ: aliter præ deſidia, verba dumtaxàt & verba: ſepeliunturque murà taciturnitate, quantùmvis in oratione ſint clamores tota die; quoniam defectu attentionis, affectionis, puritatis, nulla vox inter tot voces. Vide dicta *Tom. 3. T. 3. D. 4. à n. 7.* Chorus itaque eſt dulcedine & voluptate plenus; unde vires atque ſuavitatem ſugit animus. Dicit vel Ethnicus, 8. *Aſtronom.* cap. 1. à v. 150.

Ubi ſup

Eſt in oratione vox, ſi voci conſonat mens.

Per varios cantus, modulataque; vocibus ora
Et graciles calamos, & nervis inſita verba,
Lugentemque ſonum (labor eſt etiam ipſa voluptas)
Laudis amor, tacitæ mentes, & corpora tarda
Mole valent.

Manil.

9 Cur igitur ſæpeſæpiùs, quibus offertur ſuavitatis dulcedo, egrediuntur cum faſtidio? Tota die clamant, raucis faucibus laborant, ſimulque ſilent, & vociferantes tacent, per varios cantus, modulatis vocibus. Illa verba non audiuntur; quia verba tantùm labiorum: & non eſt honor in vocum ſtudioſo modulamine; ſi in labiorum obſequio cor cantantium ſtat longè. Diſtinguunt labia voluntatis vota, à corde meditatione concepta. Si tantùm votum in labijs, dumtaxàt voces & voces, quin intendat auditus, quid ad corda canentium loquatur Dominus Deus, cui nequaquàm cum voce dirigunt cor: unde ora-

Non in Dei canticum vox ex voluntate labiorum.

oratio in oratione non eſt ; quippe non votum per labia ad cœlum diſtinctum, quod ſolummodò concipitur à voluntate labiorum.

Caſsian

Non eſt perfecta oratio , in qua Monachus ſe intelligit : ait Caſsian. *Collat. 9. cap.* 31. Quid hoc , ut cognoſcamus, quæ oratio perfecta ſit ? Qui ſe in oratione intelligit, loquitur labijs : qui ſe non intelligit , loquitur votis. Qui labijs tantùm loquitur , nihil petitione petit : qui loquitur votis, pluſquàm petit expoſcit.

Quomodò qui ſe cognoſcit in oratione non erat perfectè?

Ille loquitur ut loquatur;hic ut loquendo meditetur: huiuſque oratio extollitur ut perfecta,dum illius deſpicitur uti nulla; quippequàm mentis non habet elevationem, quæ ad directionem vocum non habet mentem. Aliter. Se in oratione intelligit, qui diverſione nequaquàm intelligit quod precatur ; unde ſe intelligendo à Numine haud intelligitur. Se non intelligit (& eſt potior intellectio) ubi in orationis intellectu loquitur Domino : igitur avertit à ſe , ne ſe & ſibi oſcitanter intelligat, quicquid ut obicem cogitat ; ut ab intelligente cogitetur quod loquitur : huiuſque oratio dicitur iurè perfecta , quæ ſecùs nulla; quoniam dum videtur Monachus orationem dirigere in Deitatem , propriam varijs phantaſmatibus perlactat cogitationem.

10 Denique. Eſt oratio entitate veritatis , & eſt *in labijs doloſis*. In labijs doloſis , connotato conſpectu Deitatis ? Dolus eſt , dum in eloquio diſsita ſunt cor & labia : ubi tantùm ad fictionem conveniunt in apparentia. Oratio dirigi debet Deo , cui dicatur iurè cor ; nequaquàm ut orans, in illa intelligat ſe , ſibi reſervatà

Quænam oratio doloſa?

cordis intelligentià , ſine corde , Domino dedicans labia : & huiuſmodi oratio in precibus dolus dicitur ; quippequàm qui non poteſt falli , fallitur : equidem dum abeſt cordis intentio , oratio venuſta ex labijs , non eſt oratio. Hinc David inquit :

Pſalm. 16.1.

Auribus percipe orationem meam, non in labijs doloſis. Quid ? ſine dolo labiorum oratio & accepta eſt.

Genebr.

Ex intimo pectore cor labijs reſpondet : ſubdit Genebrard. equidem ficta aut picta precibus oratio in dolo (ſine verborum conceptu) ubi nullum ex illis Domino (flammato pectore) dirigit ; & varijs cogitationibus ſe intelligens Monachus , nec ſe precibus intelligit. Dicit vel Plautus in *Ciſtellar.* Act. 4. ſcen. 2. v. 64.

Plaut.

Quæ intorta?

Itidem exorditur ſibi intortam hìc orationē.
Malum , quòd Hìc , peius quod Itidem, peſsimum quod intorqueatur oratio , ut ſit in labiorum dolo : igitur ſinè elevatione animæ, & frigido corde dirigit ſibi, quod debet Numini. Secùs in oratione David.

Pſalm. 70.23.

Exultabunt labia mea (profert) *cùm cantavero tibi.* Tibi , non mihi , in orationis dulcedine ; quippe non preces in prolatione precum , non oratio in reverentia orationum , nec vox in vocibus cantici; niſi cantavero tibi. In Deum dirigi debet cantus , ut in labia cordis gaudium eliciat pectus. Aliter triſtia verba , verba , nihil in ſignificatione ſignificantia : equidem in cantu os non repletur gaudio , neque lingua exultatione; ni cùm cantaverint , cantaverint tibi.

Nõn oratio, ſi non dirigitur Deo.

11 Ex Profanis meditanter modò ſumitur tenor ; ut in Eccleſiaſticis intortæ ignavià orationis ſit pudor.

Tacit.

Preces degeneres : inquit Tacitus , 12. *Annal.* cap. 36. Perpropriè. Oratio filia mentis ; ut anima fruatur in Deum beneficio elevationis: preceſque prorsùm degeneres ſunt ; ubi ſine mente , ſine animæ elevatione , in cœlum dirigitur tantùm vox.

Plato.

Oratio non eſt penes dicentem , ſed penes audientem (ait Plato , 1. de *Republic.*) *ab affectu æſtimanda.* Quid ſine affectu voces ? Sine effectu quia degeneres: etenim nihil ſunt, ſi petitiones minimè innoteſcant apud Deum.

Deus nõ audit, quam nõ cognoſcit

Adi *Tom. 6. T. 5. D. 4.* Ab audiente , non à dicente pendet acceptio , ut perfecta ſit oratio. Quid quod verba prolata , ſi Deo non nota ? Cognita exaudit in gratiam: incognita habent repulſam : non exaudit , quod non audit ; & non audit in donum quæ non cognoſcit. Non eſt in vocibus niſi ſilentium oratio , ni mens elata adhæreſcat cœlo. Tertull. 5. *Adverſus Marcion.* v. 186.

Tertull.

—— Non vobis dicere tutum.
Quàmquam præcipites dicatis plura tacendo

12 Tollitur ecſtaſi Ioannes in cœlum, ut videat & æmuletur cœleſtem chorum, ubi in laudem & gloriam Deitatis cum Cherubinis in throno erant Seniores ſedentes.

Apocal. 4.1.

Ecce oſtium (inquit) *apertum eſt in cœlo : & vox prima quam audivi loquentis mecum : Aſcende huc : & oſtendam tibi quæ oportet fieri poſt hæc.* Quid poſt hæc oportet fieri ? Chorum cœleſtem Deo dicatos imitari ; ut ſit divino Numini laus decora, ſicut in cœlo & in terra. Vox ergo in canticis auditur à Ioanne. At quid dixit vox ? *Aſcende.* Erat in terra , in cœlo invitabat gloria , quæ audiebatur diverſis canticis in modulatione vocis : aſcendereque uſque in cœlum iubetur , dum vox auditur ; quippe in Dei laudibus nequaquam

Haud oratur perfectè, ſine animæ elevatione.

quàm perfecta muſica, niſi cum voce etiam elevetur anima. *Vox prima , Aſcende.* Non movetur anima pedibus , ſed affectibus. Per effectum aſcenſionis in oratione, cognoſcuntur cordis flammæ : & dum in cœlum narratur Ioannis aſcenſio , ex voce noteſcit affectu perfecta oratio ; quippequam cor ibi fuit , ubi in plauſum Deitatis è labijs directa vox. Per effectum cognita meritum atque præmium puræ , immaculatæ orationis , in precum & laudis ſonoris canticis; ut luceret ex corde amore maieſtatis flagrante , quàm rectum propoſitum in prolata à labijs voce : equidem ſi

Oratio cœlum aperit.

conatus orationis quòd voce aperiatur cœlum ; antequam illuc aſcenderet , iam erat apertum oſtium. Pende : *Oſtium apertum eſt in cœlo, & vox prima ; Aſcende.* Elucet quanti debet oratio haberi in Eccleſiaſticis choris ; ubi ſic voces illorum in cœlis ſunt acceptabiles ; datà gratià ſine morula : etenim perviam cœlorum invenerunt portam , ad vocem primam. Hoccine orationis præmium & cœli ſtudium: hæc felicitas in mortali , fragili vita , vivere in mundo & converſari in gloria : igitur (ut ait Tertulian. d. v. 51.) orationis occupatio,

Tertull.

Evacuare orbem , atque animas adtollere
cœlo.

13 Audiatur Regius Pſaltes. Oratio cùm educat implorantem de lacu miſeriæ criminis & de luto fæcis ; per illam Davidi optata advenit felicitas , ſiquidem Dominus (ait)

Pſalm. 39.4.

exaudivit preces meas : & (pro *quia*) *immiſit in os meum canticum novum.* Quæ itaque in precibus novitas cantici ex ore canentis , ut Deus audiendo exaudiret modulos vocis ? In voce canentibus ſolet eſſe conſonus & diſſonus orationis modus. Frequenter in carmen intenditur , haud in quem carmen dirigitur; quippe cordis cogitatio diſsita ab intenta ſignificatione verborum , cùm verba inſtituta ſint in expreſsionem conceptuum.

Quid in prece novitas cãtici?

Tunc oratio , ſi oratio , fit voce , ſed ſine mente : fit labijs , ſed nequaquam ſignificativis verbis ; & quod non ſignificatur, nec à Numine intelligitur. Orat vocibus orans, qui non reſpicit in vanitates & inſanias falſas. Canticum vetus eſt cantu laudis locutio , & iuxta locuta , mente vagà , nec affectio. Eſt novitas in celebrationis canticis , ubi vocibus applicatur affectio cordis. Ubi magis attenditur cum quo mens loquitur ; quàm quid vocibus loquatur : diciturque in ore pſallentis canticum novum , dum voces reflectit in Deitatis plauſum ; quoniam ad gratiam per vocem in cœlum emiſſa prece, cor non defecit à voce. Contemplare ſequentia :

Ibid.

Videbunt multi & timebunt. Quid timebunt ? Ne deſit in vocibus novum canticum : quandoquidem ſi cor in voce non eſt ; in cantico non eſt vox : canticumque novum ad preces è cœlo immititur , dum voce Davidis maieſtas Dei celebratur; quoniam in canentis ore, nec ulla vox ſine mente.

Quę vox in oratione gravida?

Gravida vox dicitur à Manilio, d. v. 168. Non habet vox pretium vocis , ſi vox ſterilis : mente & affectione fœta , eſt vox dulcis & ſonora: voxque conciliat plenitudine carminis,

Manil.

————Speculantem incendia mentis.

14 Ulterius.

Bed.

Oratio non in verbis ſolum eſt , quibus divinam clementiam invocamus : infit N. Beda in *Marc.* lib. 3. cap. 38 Ideo multi timebunt, atque fovebunt formidinem , erga divinæ maieſtatis laudem ; ne vanæ inſultu cogitationis, ſit tantum oratio in verbis.

Quæ taciturna?

Abigat ſolicita mens ab holocauſto cogitationes volantes , ſicut abegit Abraham ; quin tepeſcat orationis fervor , quantumvis irruat graviſsimè ſopor : timendum ſanè ne in cantico ſit vetus canticum , & ne voces ſint ſilentium : equidem arte dæmonis , tot vocibus in laudem, nec verbum quidem. Deſcendenti N. Servatori de monte , in quo fuerat transfiguratus , occurrit quidam filio lunatico afflictus; ab illo implorans beneficium , ut a filio eijceret deridiculum dæmonium. Chriſtus increpavit & ſtatim *exijt.* Apud Lucam, 9. 39.

Matth. 17. 18.

Spiritus apprehendit eum. Spiritus vocari ſolet , qui in magna virtute tendit ; & etiam dæmon nequam , qui ſeducit : graſſatur ſæpe huiuſmodi peſtis , prævaricatione cordis; igitur quem arbitratur vivificantem ſpiritum , eſt teterrimum dæmonium.

Unde in oratione ex diabolo , quod videtur bono ſpiritu.

Innuit pater :

Verſ. 15.

Lunaticus eſt & malè patitur: nam ſæpe cadit in ignem , & crebrò in aquam. Ferè eiuſmodi morbus, ubi ſine diſcretione ploratur mentis defectus ; modò animis ſolutis in relaxationem , modò in virtutis perfectioris ſpeciem ; quo ſubditi ſuffocantur , vel uruntur : patiunturque malè, ſpiritus lunatici continuata vertigine: etenim in illa quæ videtur ſpiritus ſummi flamma , latent in fatuitatem plura dæmonia.

15 Articulus delicetur. Multis Prælatis videtur ſpiritum non habere , ni moleſtiſsimi ſint in Communitatis oratione.

S. Bened.

Hæc brevis eſſe debet , iuxta Benedicti præſcriptum, d. *Ne intentio & devotio* per

per moras evaneſcat: Auguſtin. *Epiſt.* 121. *Orans nihil novum faciat*: Chriſoſtom. in *Matth.* Homil. 21. Oratio circunſpectè,

Quatenus vocalis oratio habenda?

moderatè, non in faſtidium moroſè debet conſtitui; quippequam feſtinanter ſolet eſſe ſine mente & ſine pondere: & dum nimis, deridiculè (ut Præſidis demonſtretur ſpiritus) protrahitur chorus; quod videtur zeli & religionis flamma, aſtu dæmonis elucet ſpiritus apparentia: ſiquidem ſi in oratione fervor debito more; per productiores morulas oratio languidè & frigide: nequit eſſe ullum animæ ex carmine emolumentum, dum orationis muſica nutrit faſtidium. *Moneo, purè ſemper & ſtrenuè divinis intereſſe laudibus: ſicut reverenter, ita alacriter* (inquit Bernard. in *Cantic.* ſerm. 47, n. 8.) *non pigri, non ſomnolenti, non oſcitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba, non integra*

Bernar.

tranſilientes, non fractis & remiſis vocibus mulìebre quiddam balbà de nare ſonantes; ſed virili ſonitu & affectu, voces Sancti Spiritus depromentes. Purè verò, ut nihil aliud cum pſallitis, quam quod pſallitis cogitetis. Quomodò ergo quæ

Eloquium ſyllabarū deridiculum.

pſalluntur, purè, ſtrenuè, reverenter, alacriter cogitanda; ſi non tantùm voces diapſalmate (faſtidioſo intervallo) ſed etiam franguntur verba: Videtur quod ridet Martialis, lib. 8. *Epigram.* 7. ſuccinens:

Martial

Hoc agere eſt cauſas, hoc dicere Cinna diſertè:
Horis Cinna decem, dicere verba novem?

Huius ſpiritus orationi poſſumus dicere, quod legatis Samijs Ephori Lacedæmones.

Plutarc.

Orationis priora non meminimus, poſteriora non intelleximus: quo nihil ex oratione.

Voces nec theantrales, nec infantiles.

Refert Plutarch, in *Apophth. Laconic.* Sanè: ad ſententiarum intelligentiam, homines loquntur verbis, non ſyllabis; quæ quidem propter diſiunctionem ſi non unum, ad perceptionem mentis non habent ſenſum: & ſine ſenſu, non putabitur oratio. Perperam ſiccine in oratione,

Horat.

——*Et ius & forma loquendi.*

16 Nonnullis diverſo tempore lactat extremum, ut in ſpiritu cognoſcatur dæmonium:

Matth. 17. à 15.

igitur in fatalem ruinam, ſubditos modò ducunt in ignem & modô in aquam; ut cuncta ſeveritate timeant, & cuncta facilitate prætereant. *Significat* (præmitit Beda, quò dudum) *eos, de quibus ſcriptum eſt: Stultus ut Luna mutatur.*

Eccli. 27. 12.
V. Beda.

Qui numquam in eodem ſtatu permanentes, nunc ad hæc, nunc ad illa vitia mutati:: flammeſcunt, areſcunt, otio torpente langueſcunt; & nulla virtutis induſtrià confortati, enerviter vivunt. In contraria ſanè affectio, eſt cordis tergiverſatio, mentiſque vertigo.

Quinam & cur in oratione inſtabile

Qualitatis veræ tenor non permanet (ait Senec. *Epiſt.* 120.) *falſa non durant. Quidam alternis Vatinij, alternis Catones ſunt: & modò parùm illis ſeverus eſt Curius, parùm pauper Fabricius, parùm frugi Tubero: modò Licinium divitijs, Apicium cœnis, Mecænatem delicijs provocant.*

Senec.

Maximum indicium eſt malæ mentis, fluctuatio: & intra ſimulationem virtutum, amoremque vitiorum; aſſidua iactatio. Miram Porcij Latronis in diverſa, imò contraria, mutationem, diximus ex Marc. Seneca, *Tom. 6. T.* 3. *n.* 40. Unde Manil. de lib. 2. cap. 16. à v. 53. canit:

Manil.

Adverſaque nitet parte, defeſſa peractà
Militia, rurſuſque novo devota labori;
Nunc huc, nunc illuc ſortem mutantis utramque,
Viribus ambiguis:::curvataque primum
Culmina mutantis ſummo de vertice mundi
Culmineq; inſurgit occaſus inter & ortus.

17 Liquet cerebri futilitas, & emotæ mentis qui mutatur in horas, habens levem ſine pondere vitam, modò in ignem, modò in aquam; queis aduritur & ſummergitur. *Lunaticus eſt, & malè patitur.* Videas, ſequi velle æthera, & ſimul infima; eligique in votum elementa contraria: igitur iuxta vertiginem mentis, percupit anxiè contraria flumina flammis.

Quinam & qualis ſpiritus Lunaticus?

Lunaticus hic ſpiritus per errores cognoſcitur: à Luna ſanè movetur, quæ interdùm plena, interdùm lumine vacua. Nunc anima fixa cœlo, nunc conglutinata mundo; aliquandò ſursùm, aliquandò deorsùm; interdum cognitis illecebris mundi (ſtudio veritatis) interdùm amore gloriæ cœli (intuitu beatitudinis) iam afflictio per cruciamina corpore, ut opprimatur; iam animo tradito delicijs, ut relaxetur; ita ut diſpliceat, quòd dudum placuerat, plenaque vita dicatur amaritudinis, quæ pridem circumvallata plenitudine dulcoris; averſis oculis à cœleſti patria, & actutùm tendentibus in cœleſtia? Planè ſpiritus Lunaticus: non eſt ſpiritus. Anima operationibus diffluit, in malis miſerabilis tabeſcit: aſcendit uſque ad cœlos, deſcendit uſque ad abyſſos. In circuitu ambulat, & compos mentis delirat; quippe ridicula contrariorum affectuum viciſſitudine, micat procella ſpiritus, & ſpiritus procellæ. Sunt fulmina, ſunt grandines; aqua & ignis.

Senec.

Deprimitur alternis & extollitur: ac modò in cœlum elevatur, modò defertur ad terram: Inſit Seneca, *Epiſtol.* 72. & Ovid. 1. *Triſt.* Eleg. 2. à verſ. 19.

O miſerum! Quanti montes volvuntur aquarum!
Iamiam tacturos ſidera ſumma putes.

Ovid.

Quantæ diducto ſubſidunt æquore valles
Iamiam tacturas Tartara nigra putes.

Hic ſpiritus ambulat per loca inaquoſa, quærens requiem, ſed non invenit: anima cum illo minima & maxima: flammeſcit, areſcit, langueſcit. Agitat concupiſcientiæ dolor, & premit ſimul libertatis amor, qui ad ſidera tollit; dum terenorum appetitus angit. Iam ſuper ſe elevarur ſtudio frugilitatis, iam impellit ingluvies: iam genio parcit, iam indulget. Iam intendit in virtutis pulchritudinem: iam

Deſcriptio animi fluctuantis in via virtutis.

formidad pulchra ſpecie auſteritatem. Iam allicitur dulcedine cœleſtis contemplationis, & illicò tranſit contemplationis ſpecies; quia labitur titillatione poſt vana, dudum rationaliter inviſa. Ardeſcit, gelaſcit. In adverſa, viciſſimque averſa movetur: ſimul trahitur & retrahitur, quo diſtrahitur, cùm ſapientia devorata ſit. Hiccine ſpiritus Lunaticus eſt. Illo malè patietur anima, inter anguſtias deprehenſa. Non eſt directio rectitudinis ſpiritus; ſed veteratoris dolus. Non eſt ſpiritus niſi dæmonis, ſpiritus infernalis, qui ſubdolè infeſtat, & ſpiritum rectum in viſceribus ſuffocat. Intende. Dæmon erat, ſed Mathæus nihil de dæmone dicit; tantùm

Ubi ſupr.

itaque quod Lunaticus eſſet. Sat eſt, cùm Lunaticus ſit; ut per motus, interni animarum cognoſcantur ſpiritus: quandoquidem ſi adinſtar Lunæ ſpiritus variatur exercitium; non ſpiritus (ſed horribile & teterrimum dæmonium; quod aſtu pectora vexat, opprimit; atque animam dubia ſub morte fatigat. Iuvencus, 3. *Hiſtor. Evang.* à v. 361. ſuccinit:

Iuvenc.

Nam curſus Lunæ natū mihi dæmones arte,
Torquet, & in liquidas deiectum proijcit undas:
Aut miſerū medio proiectum volutat igne.

18 Videtur diſceſsiſſe à propoſito per obvia Didaſcaliæ: Nullo modo: exprimitur defectus orationis in hoc articulo, mutum ſpiritum fuiſſe, refert Marcus. *Magiſter attuli filium meum ad te, habentem ſpiritum mutum*; Lucas, fuiſſe

Marc. 9. 16.

ſpiritum, ideſt, dæmonium, ſed nequaquàm mutum. *Ecce ſpiritus apprehendit eum, & ſubitò clamat*: unde igitur intel-

Luc. 9. 91.

ligemus huiuſmodi ſpiritum & clamantem & tacentem? Ex defectu puritatis, affectionis, attentionis, & devotionis in oratione; queis ſilent, qui choro addicti. Hinc Hieronymus hic: *Qui malè patiebatur* (inquit) *propter peccata ſua à dæmone fuerat oppreſſus.*

Hieron.

Unde qui voce orant, clamore ſileant?

Debent eſſe dum ſpallunt in ea quæ canentes proferunt. Non ſat prolatio vocis, in perfectionem orationis vocalis. Ius eſt, quòd cum verbis precum, cor devotè ſequatur ſignificata verborum; quoniam oratio ex voce, non eſt vox tantùm. Si vocem non ſequitur ſenſus, non eſt oratio, ſed orationis fucus, arte dæmonis, ſpiritum ſuffocantis orationis: & in clamore mutum dicitur canticum; quippe in tot verbis nec verbum. Clamor utique ſilet, quia cor frigeſcit, & enerviter vivitur, vel dum hymnus dacantatur: evaneſcitque oratio in ſuavi, meduià voce; quoniam diverſione voluntarià cunctæ voces ſine mente. Lunatici ſunt. Ideſt, attoniti & ſtellati, atque ſine rationis reflexione. Malè patiuntur. Dicunt ſe pati, pſalmodiæ continuatione; malè infertur & ſuſtinetur paſsio; quia ſine merito. Sunt Lunatici: ſunt profectò in canticis ſine mente: equidem ſi Deum attentione digna laudent; benè patientes erunt, ut annuncient. *Orabo ſpiritu, orabo, & mente: ſpallam ſpiritu, pſallam & mente*: ait Apoſtolus. Mirabilis

1. Cor. 14. 15.

In oratione non eſt ſpiritus ſine mente.

nexus! In oratione ſine mente non eſt ſpiritus. Si ſpiritus, ſicut Luna; quippe Lunatici ad orationem aſsiſtunt uti dæmonia. Lunatici ſunt, iuxta Lunæ figuram, proiecti modò in ignem, modò in aquam: in ignem imprudentiſsimi zeli: in aquam, cordis allecta frigiditate; etenim non intereſt in oratione cœleſtis ſpiritus flamma, ſed dæmoniorum aſtutia: dum ſilent clamantes ex diverſione orationis, & ſimul ſectione, productione ſyllabarum, queis in verbis orationis nec intelligitur verbum. Ad ſe, ſimulque redeat ſibi, quiſquis extra ſe vagatur in oratione: igitur pravè boni apparentia decipitur, qui vult pati, & mali patitur: procul à vocibus intentionis puritate: *Nimis iners devotionis ſuæ ſervitium oſtendunt Monachi.*

S. Bern. d. cap. 18. & 19.

Pſalite ſapienter. Si militatis, militate. Videte ſub quo mereris; ſiquidem ſine pugna non militia, ſed ſocordia. Exercitium ſit oratio, non ſolùm corde, ſed corde toto, & mente vigili; ne detur rimula alienæ degeneri cogitationi: Eſt enim Re-

Effectus orationis perfectæ.

ligionis laus perfecta, gratior gratia, ſublimior gloria, animæ præſidium, cœleſte ſolatium, dæmonibus flagellum, vitijs ſupplicium; denique Numini acceptabilius